Naš tednik Koroška

kulturno - politično glasilo · svetovnih in domačih dogodkov

9. leto - številka 14 | V Celovcu, dne 4. aprila 1957 | Cena 1.50 šiling

BLUZE
JOPIČI
PLAŠČI
Rosl König
KLAGENFURT, Bahnhofstraße 9

Nemirna mladina

Pozorišče: Cesta. Nastopajoči: dečki od 15 do 18 leta in novo svetlo blesketajoče se motorno kolo, ki si ga je eden izmed fantov kupil na obroke. Motor je treba takoj preizkusiti. Ne samo brzino vozila, ampak tudi hrup, ki ga more povzročiti. Bolj je izpuh glasen, bolj žarijo v oblaku smrdljivega bencinskega dima mladi obrazi. In potem srečni lastnik zajaše svoje vozilo in — kdo je kakor on! To je zelo običajen prizor na naših cestah, bodisi po mestih, bodisi na deželi. Pa ne samo pri nas, tudi drugod po Evropi.

Mnogokrat se drugi prizor že odigra v bolnici ali pa celo na pokopališču.

Kljub temu pa so ceste vedno bolj polne mladih ljudi na vozilih vseh mogočih vrst, ki se jim nekam mudi.

Je to samo eden izmed znakov nemira, ki je zajel današnjo mladino po mestih in po deželi. Iz drugih držav prihajajo še hujša poročila. V Zapadni Nemčiji so se take skupine mladostnikov organizirale v posebne skupine, ki razgrajajo in strahujejo ves svoj okoliš. Večkrat se spopadejo celo s policijo in prijel se jih je izraz „polkrepki".

V Franciji je v zadnjih letih hudo porastla mladinska zločinstvenost, iz angleških mest prihajajo poročila o nočnih izgredih takozvane „zlate mladine", to je sinov najodličnejših krogov, ki hočejo s pijanskim razgrajanjem ponoči in drugimi nespodobnostmi dokazati ljudem, da „so oni tudi na svetu". Iz Amerike poročajo o divjanju gangsterskih tolp nedoraslih mladičev, ki knjige ali orodje po šoli oz. delovnem času zamenjajo za revolver ali brzostrelko. Eden izmed takih nepoboljšljivih mladostnih zločincev, Carryl Chessman, že dolgo čaka na električni stol. Doslej se je z vedno novimi prizivi izognil smrti. V ječi je napisal knjigo „Zakaj sem postal zločinec", ki je postala ena izmed najbolj čitanih knjig v Ameriki, „bestseller" kot tam pravijo. Tudi v Sovjetski zvezi sinovi oblastnikov ali nove „rdeče aristokracije", ki ima v svojih rokah oblast in denar, povzročajo svojim očetom iste skrbi kot sinovi „gnilega meščanstva in reakcionarnih kulakov" (kmetov) na Zapadu.

Celo ženska mladina ni izvzeta. V Monakovem se je urad za socialno skrbstvo na policiji podrobno zanimal za vzroke moralnega razkroja pri ženski mladini ter razloge, ki jo navajajo na neredno življenje. Ena izmed teh mladoletnic je dejala: „Doma je dolgčas, čeprav nam ničesar ne manjka. Toda časi so se spremenili. Včasih je dekle doma čakalo, da doseže starost, ko je godna za možitev, potem so prišli primerni prosilci v hišo. Danes nihče ne pride več v hišo, ker se fantje podijo okoli na motorjih ali pa so v družbi enakovrstnih tovarišev in pač delajo, kar delajo. Danes mora iti dekle tudi ven, v svet in kaj doživeti."

Ta želja po doživetjih, stremljenje po uveljavitvi, je samo na sebi nekaj koristnega in zdravega. Toda današnja mladina je izgubila smisel za pravo mero in pravo smer. Odtod nebrzdani izbruhi mladih ljudi, ki jim danes v gospodarskem pogledu ničesar ne manjka, temveč se čutijo v svojem nagonu po uveljavitvi utesnjene. Po drugi strani pa jim manjka varnega kompasa trdne značajne vzgoje, zdrave presoje za to kar je prav in kako daleč smejo.

So to posledice zadnje vojne, ki je postavila na glavo vso moralno stavbo našega življenja. Namesto medsebojnega sožitja, spoštovanja, poštenosti in krščanske ljubezni je stopilo brezsmiselno in masovno ubijanje, ki je zapustilo ne le milijone trupel po bojiščih, bombardiranih mestih ter zasedenih deželah, temveč je prineslo tudi zmedo v glave ljudi. Predvsem je odpovedala vzgoja mladine.

In čemur je vojna še prizanesla, je pa v povojnem času počasi a vztrajno rušil slab tisk ali „lističi za groš", kot jih imenujejo. Imajo malo besedila, pisane slike in udarne naslove. V njih nastopajo „junaki brez strahu," avanturisti, opisujejo zgodbe slovitih zločinov v preteklosti, povesti o Rasputinu in drugih temnih pojavah zgodovine.

Snovnemu blagostanju našega časa stoji nasproti duhovna praznota sodobnega človeka. Odsotnost očetov med vojno, nemirna povojna leta šele sedaj prinašajo svoje bridke sadove. Samo povratek k večnim vrednotam krščanstva bo mogel prinesti red in ustaljenost v duše današnje mladine ter ji pokazati pravo življenjsko pot.

Atomska politika na severu

V minulih tednih sta sovjetsko časopisje in radio začela močno propagandno kampanijo proti skandinavskim državam Švedski, Norveški in Danski, češ da kot „podaljšane" roke ameriškega imperializma ogrožajo varnost Sovjetske zveze.

Odnošaji med Norveško in Dansko, ki sta članici Atlantskega pakta, na eni strani ter Sovjetsko zvezo na drugi strani so se v zadnjih tednih zelo ohladili. Ta gonja je dosegla svoj višek, ko sta britanski ministrski predsednik MacMillan in ameriški predsednik Eisenhower na nedavnem sestanku na Bermudskem otočju sklenila dogovor, po katerem bodo Združene države dobavile Veliki Britaniji atomska orožja.

Celo nevtralna Švedska je začela premišljevati, kako bi prišla do atomskih orožij, ki jih sama ne izdeluje. V Stockholmu govorijo o nakupu tovrstnega orožja v Združenih državah. Švedska, ki je soseda Sovjetske zveze, že vzdržuje moderno opremljeno „običajno" vojsko in letalstvo, ker se pač očividno bolj zanaša na vojaške garancije svoje nevtralnosti kot na mednarodne pogodbe. Sedaj bi rada svoje „garancije" povečala še z primerno količino atomskih orožij.

Mednarodni politični opazovalci spravljajo novo sovjetsko propagando proti nordijskim državam v zvezo z dogovorom Eisenhower McMillan na Bermudih, ki je iz Velike Britanije ustvaril skladišče atomskega orožja zapadnega bloka in bazo „za povračilne ukrepe" proti morebitnem napadalcu. Da prepreči ostvaritev podobnih „skladišč" še kje bliže svojih mej, recimo na Norveškem, (ta država že meji na Sovjetsko zvezo), je torej moskovska vlada usmerila svoj pritisk proti Skandinaviji, da ondotne vlade nekoliko pripravi k večjemu premisleku. Ministrski predsednik Bulganin je šel celo dalje ter je predlagal Danski sklenitev prijateljske pogodbe in izstop slednje iz Atlantskega pakta. Kot znano, je Danska zelo oklevala z vstopom v Atlantski pakt in je večkrat z dejanji pokazala, da se ne počuti v njem prav dobro. Mika jo trgovina z državami vzhodnega bloka, ki je zaradi političnih nasprotstev in napetosti med obema blokoma zelo otežkočena.

Vendar pa nimajo Bulganovi poskusi na severu posebnih izgledov na uspeh. Nemir v Vzhodni Evropi je še vedno svarilen zgled za vsakogar. Predočuje mu usodo, ki ga čaka, ako pride pod sovjetski škorenj.

Odjuga na Cipru

Po povratku s sestanka s predsednikom Eisenhowerjem na Bermudih je bil prvi odlok britanske vlade, da izpusti na svobodo pravoslavnega nadškofa Makariosa, duhovnega voditelja ciprskih Grkov v boju za priključitev k Grčiji.

Kljub odporu nekaterih ministrov je ministrski predsednik MacMillan izvedel ta sklep, ki je bil očividno storjen že na Bermudih pod ameriškim pritiskom. Kot znano se je Amerika ves čas spora zaradi Cipra trudila za sporazum med Veliko Britanijo, Grčijo in Turčijo in pri tem kazala znatno razumevanje za želje ciprskih upornikov.

Ciprski spor je oslabil južno krilo Atlantskega pakta in zato so razumljiva ameriška prizadevanja za ureditev tega spora, posebno zaradi nejasnega položaja na Srednjem vzhodu.

Najprej je britanska vlada ponudila Makariosu osvoboditev z njegovega dosedanjega jetništva na Sejčelskih otokih v daljnjem Indijskem oceanu pod pogojem, da obsodi delovanje upornikov na Cipru ter jih pozove, da prenehajo s terorističnimi podvigi in drugimi bojnimi akcijami proti Angležem. To je nadškof odklonil in zmernejši del britanskega časopisja kaže razumevanje za njegovo stališče. Tako pravi „Manchester Guardian", da spričo njegovega položaja, ko je bil jetnik britanske vlade, Makarios ni mogel sprejeti takih pogojev, kajti v očeh ciprskega prebivalstva bi njegovo popuščanje zbudilo vtis, kot da se je v svojem varnem zaporu vdal angleškemu pritisku, med tem ko uporniki doma sredi tisoč nevarnosti nadaljujejo z bojem.

Zaenkrat se še Makarios ne sme vrniti na svoj sedež, pač pa bo odslej kot svoboden mož nestrpno igral prvo vlogo pri nadaljnjem razvoju ciprskega vprašanja in — morda — pri njegovi rešitvi.

Lord Salisbury se punta

Zaradi tega ukrepa pa je izstopil iz britanske vlade lord Salisbury, vprav mož, ki je kraljici svetoval, da imenuje MacMillana za ministrskega predsednika. Pravijo, da je jezen na MacMillana, ker je po njegovem mnenju preveč popustil Amerikancem. Ker ima tako na dvoru kot v konzervativni stranki velik vpliv in velja za „sivo eminenco" angleške politike, je MacMillanova vlada zašla v zelo težaven položaj zaradi Salisburyjevega odstopa in ni izključeno, da bo spričo notranjih nasprotij v konzervativni stranki prišlo do predčasne razpustitve parlamenta in razpisa novih volitev. Na podoben način so po volilni zmagi leta 1945 laburisti (delavska stranka) izgubili po nekaj letih oblast.

Upravna preureditev v Sovjetski zvezi

V Moskvi je zboroval centralni komité sovjetske komunistične stranke, ki se je zaključil z obširnim uradnim sporočilom. V njem so nakazane glavne smernice temeljite upravne preureditve gospodarskega ustroja sovjetske države. Doslej je bila vsa gospodarska dejavnost v Sovjetski zvezi strogo centralizirana in vse niti so vodile v Moskvo, kjer se je o vsem odločalo. Sprva je ta centralizem nastal zaradi potrebe politične diktature, da se utrdi, pozneje pa ga je Stalin, ki je svojo osebno strahovlado stopnjeval do skrajne možnosti, ta sistem še bolj temeljito izgradil. V Moskvi je nastal orjaški aparat, ki je neposredno vodil vso državno življenje in njegovi organi na periferiji so imeli zgolj izvršilne naloge. Tako je bilo v Moskvi 26 ministrstev, od katerih so bila nekatera popolnoma tehničnega značaja (ministrstvo za lahko, za težko, kemično, stavbno in druge industrije, elektrifikacijo, kolhoze itd.). Vsakemu je stal na čelu minister, ki je imel nad seboj „namestnika ministrskega predsednika". Ta je izvajal višje vodstvo nad več ministrstvi skupaj. Bilo jih je skupaj osem. Nad njimi pa je bila še petorica „p r v i h namestnikov ministrskega predsednika". Nad samim ministrskim predsednikom pa je še generalni tajnik komunistične stranke.

Po posameznih republikah (nekako naših deželah) so bila odgovarjajoča republiška ministrstva le posredovalni izvršujoči organi, ki so dajali naprej povelja iz Moskve svojim podrejenim krajevnim organom. Ves ta sistem je pokazal v teku let znatne pomanjkljivosti, ki so se potem poočitile v zmanjšanju poljedelske proizvodnje, v slabi kvaliteti in nezadostni količini industrijskih izdelkov, kar je končno povzročilo sedanjo nizko življenjsko raven sovjetskega prebivalstva.

Sedanja reforma bo prenesla večji del nalog, ki so bile doslej pridržane osrednji vladi v Moskvi, na republiška (deželna) ministrstva ter posamezne industrijske obrate. Ali se bo ta ureditev kaj bolj izkazala, bomo pa šele videli.

— KRATKE VESTI —

OBSOJEN zaradi sprejemanja ukradenega blaga je bil 74-letni Albert J. Crowther, trgovec s starinskimi dragocenostmi v Londonu. Kupil je štiri kose starinske opreme, za katere je vedel, da so ukradeni. Med njegovimi najbolj uglednimi odjemalci je bil tudi pokojni angleški kralj Jurij VI., pokojna kraljica Mary in sedanja kraljica-mati Elizabeta ter nekateri drugi člani kraljevske hiše. Svoje starine je prodajal tudi v Ameriko, kjer je dobavil starinsko pohištvo za največji in najmodernejši hotel v New Yorku, Walldorf-Astoria. Sedaj bo za svojo ustrežljivost klientom, ki so na vsak način hoteli imeti starinsko pohištvo (čeprav je bilo včasih črvivo od znotraj, na zunaj pa umetno izrezljano), sedel devet mesecev v temnici.

GUATEMALA je prva država, ki je že ratificirala konvencijo (pogodbo) članic Združenih narodov o ustanovitvi mednarodnega atomskega urada, ki bo imel svoj sedež na Dunaju. V avstrijski prestolnici se te dni že nahaja pripravljalna komisija za nastanitev te ustanove ob bregovih plave Donave.

SCAPA FLOW, glavno pristanišče britanske vojne mornarice v zadnjih dveh vojnah, so te dni zapustile zadnje vojne ladje in v luki so sneli belo vojaško zastavo. Kot znano, so nemške podmornice v prvi svetovni vojni vdrle v to pristanišče in potopile nekaj največjih britanskih vojnih ladij. Po porazu cesarske Nemčije bi se pa nemška vojna mornarica morala podati v to pristanišče, toda Nemci so med potjo na visokem morju raje potopili svoje ladje. V letu 1939 je neki nemški podmornici uspelo vtihotapiti se v luko in potopiti orjaško ladjo „Royal Oak". Pred meseci je britansko mornariško ministrstvo sklenilo, da velikansko pristanišče, v katerem ima prostor vsa britanska bojna mornarica, ni več varno, ker bi nudilo preveč dobrodošlo tarčo sovražniku za atomski napad. Scapa Flow bo odslej služilo kot skladišče za petrolej.

SOVJETSKA VLADA je odklonila prošnjo japonskega poslanika v Moskvi, da Sovjetska zveza preneha z atomskimi poskusi. Isto prošnjo je japonska vlada naslovila na britansko vlado v Londonu, ki jo je pa prav tako odbila. Velika Britanija namerava — kot smo že poročali — spomladi izvesti svoj prvi poskus z vodikovo bombo.

V LONDONU izjavljajo, da so britanski učenjaki iznašli sredstvo, ki onemogočuje registracijo atomskih eksplozij v inozemstvu. Doslej so na Zapadu objavljali vesti o sovjetskih atomskih poskusih pred uradnimi poročili moskovske vlade. V Ameriki in Veliki Britaniji imajo namreč posebne aparate, s katerimi lahko zaznajo še tako oddaljeno eksplozijo. Ali ima take aparate tudi Sovjetska zveza, še doslej v Moskvi niso povedali.

EKSPLODIRALA je tovarna „bengaličnega ognja", to je obrat v katerem pripravljajo naboje za raznobarvne rakete, zvezde in druge blesteče pisane umetnije, ki jih potem prižigajo ob slovesnih prilikah po večerih kot „bengalični ogenj". — Eksplozija je ubila deset oseb, a 110 jih je bilo ranjenih. Nesrečo je povzročil nek pes, ki je pri mahanju z repom prevrnil nerodno nastavljen zaboj dinamita. Ta se je pri padcu vnel in eksplodiral.

Politični teden

Po svetu . . .

Sueški prekop znova odprt

Minuli teden so prvi konvoji (sprevodi) trgovinskih ladij srednje tonaže (do 20.000 brt.) zopet v obeh smereh prepluli Sueški prekop. Le za ladje nad 20.000 brt. je prekop še neprehoden, ker leži v njem še vedno pet manjših ladijskih trupov, ki so bili potopljeni ob izbruhu sovražnosti. Očiščevalna dela bodo zahtevala še nekaj mesecev za popolno plovnost prekopa. Toda večino tovornih ladij, ki plovejo po svetov. morjih, tvorijo vprav parniki srednje tonaže. Vse ladje, ki plujejo skozi prekop, morajo plačevati takse za prehod egiptovski družbi, ki ga upravlja.

Potovanje generalnega tajnika Združenih narodov, Hammarskjölda, v Kairo je bilo brezuspešno, kajti Nasser se ni dal pregovoriti zlepa k mednarodni upravi Sueškega prekopa, ampak je vztrajal, da se nahaja prekop pod egiptovsko državno oblastjo, zato ga bo Egipt sam upravljal.

Nasser pod gospodarskim pritiskom

Britanska vlada ni pristala na egiptovske načrte in zato angleške ladje, ki so tvorile običajno dobro tretjino vsega ladjevja, ki je šlo skozi prekop, sedaj raje plovejo dolgo pot okoli Afrike, kot da bi plačale takso za prehod skozi prekop Egiptu. Isto stališče je zavzela tudi Francija, katere promet zavzema od 8 do 10 odstotkov letno. Podprla je svoji atlantski zaveznici tudi Amerika in tudi njene ladje se izogibajo prekopa. Tako bo izpadlo približno polovica prometa skozi Suez in toliko manj bo tudi denarja v Nasserjevih blagajnah. Še vedno so pod zaporo egiptovska denarna dobroimetja v zapadnih državah in egiptovska zunanja trgovina s svetom, kjer veljata ameriški dolar in angleški funt, praktično stoji. Egipt lahko svoje blago prodaja samo še za rublje in nekaterim nevtralnim državam. Zategadelj je v deželi ob Nilu celotno gospodarsko življenje zašlo v zastoj in draginja raste iz dneva v dan.

Zaenkrat Nasser še slepi sfanatizirane množice s svojimi zunanjepolitičnimi uspehi, češ pregnal sem napadalce, sueški prekop je bolj trdno v naših rokah kot kdajkoli prej in podobno. Toda na dolgi rok se bodo ljudje naveličali Nasserjeve besedne hrane, posebno ko bo kruh in riž postal preveč drag. Tako računajo na zapadu. Amerika je izjavila, da dokler Egipt ne spremeni svojega stališča o ureditvi sueškega vprašanja, ne bo nič z gospodarsko pomočjo. Velika Britanija in Francija sta pa — sicer z velikimi žrtvami — dokazali, da lahko za silo shajata tudi brez Sueškega prekopa. Po kratki „bliskoviti vojni" ter razburljivih mednarodnih dogodkih se sedaj začenja dolgotrajna borba, ki bi jo najpravilneje označili z gladovnim obleganjem. To naj s pomočjo izstradanja pripravi egiptovsko „trdnjavo" do predaje. Amerika tudi počasi uvideva, da so več vredni zanesljivi zavezniki v Evropi, ki jih že ima, kot negotovi prijatelji med Arabci, ki jih še sploh nima.

Poljska v škripcih

Že dalj časa se mudi v Washingtonu poljska gospodarska komisija, ki se pogaja z ameriško vlado za obsežnejšo gospodarsko pomoč. Prvi korak je bil v tem pravcu že storjen, ko je bila Poljska — kljub komunističnemu režimu — črtana iz seznama „sovražnih držav". S tem je bila pravno omogočena gospodarska pomoč Poljski, čeprav so v Ameriki še vedno precej močni krogi, ki se protivijo gospodarski pomoči vsem komunističnim državam, pa naj bo v njih na oblasti komunizem tega ali onega odtenka.

Toda ko je že začelo kazati, da se je ameriška vlada odločila iti preko teh ovir in določiti 200 milijonov dolarjev za dobave živil lačnemu poljskemu prebivalstvu ter nabave strojnega materijala, pa so se težave pojavile drugod. V Moskvi je Hruščev naenkrat z mrkim obrazom dejal: „Mi bomo pomagali samo resničnim in zanesljivim prijateljem, za katere vemo, da bodo vedno z nami." Iz Poljske pa so začenjala prihajati vznemirljiva poročila o zaostajanju sovjetskih dobav, čeprav so bile tozadevne pogodbe v redu podpisane in zapečatene. Tako ima orjaški železarski kombinat „Nova Huta" samo še za nekaj tednov železne rude za svoje visoke peči. Rudo dobiva iz Sovjetske zveze. Izgleda, da hoče Sovjetska zveza postaviti Poljsko pod pritisk, da se je ne bi polotile skomine, žonglirati med obema taboroma in prejemati gospodarske ugodnosti od obeh strani. Za tako igro je pa treba, da sta obe strani pripravljeni dajati. Amerika je svojo pripravljenost že z dejanji dokazala, Sovjetska zveza pa pravi Poljski, kakor je že prej dejala Jugoslaviji, kdor ni z menoj, je proti meni! Vsekakor je Poljska v mnogo težjem političnem, geografskem in vojaškem položaju kot Jugoslavija in bodo bodoči meseci prinesli varšavski vladi težke preizkušnje.

. . . in pri nas v Avstriji

Volilna borba za državnega predsednika postaja vedno bolj živahna. Strankarske propagandne pisarne že delajo s polno paro, kar je videti tudi na vedno številnejših lepakih ki „dičijo" zidove in plotove.

Volilna kandidata pridno potujeta

po naši ljubi Avstriji in se s smehljanjem in obljubami na ustnicah predstavljata volilcem. Prof. Denk, kandidat volilne povezave Ljudske stranke in „neodvisnežev" (OeVP in FPOe) je vrgel vstran kirurške nože in škarje ter stopil pred ljudske množice. Daje izjave o vseh perečih vprašanjih, in tako je na Tirolskem govoril tudi o upravičenih zahtevah Južnih Tirolcev ter obljubil, da bo vedno pripravljen se zanje zavzeti.

Prekupčevalec

Dr. Schärf je kot kandidat socialistov prihitel na Koroško, o čemer smo že zadnjič poročali. Neprijetno je presenetilo marsikoga, ko je v svojem celovškem govoru vlačil iz že z zelo zeleno travo preraslega groba pozabljenja razne „plebiscitne komplekse" ter je, pozabivši na mednarodni značaj socializma, obujal na svojem potovanju po Koroški razne stare spomine v slogu že preveč znane in izpete pesmi o „nedeljivosti" in „domovinski zvestobi" Koroške. Res ni moč videti, kako bi naj ti dve reči bili pri predsedniških volitvah ogroženi. Vsekakor so cene mleka na Koroškem danes bolj pereč problem, pa še tudi marsikaj drugega. Pa že mora biti nekaj čudnega v našem koroškem oz. pravilneje celovškem ozračju, da njegovemu vplivu zapadejo celo tisti, ki prihajajo k nam v goste in na obiske. Menda se nekateri ljudje ne morejo niti vsekniti, ne da bi pri tem — hači! — se ne potrkali na svoja patriotska prsa.

Kljub temu pa menijo poučeni krogi, da dr. Schärfu ti ekskurzi pri volitvah ne bodo mnogo pomagali. Propaganda Ljudske stranke in neodvisnežev je kljub vnemi socialistov tudi na tem področju mnogo bolj učinkovita, kajti v večini njenih tovrstnih propagandistov je velenemški duh zakoreninjen do obisti in v tej neenaki tekmi so izgledi dr. Schärfa in njegovih le majhni. Sicer pa nočemo biti politični preroki in želimo le, da bi tisti, ki ga bo ljudska volja poklicala na prvo mesto v državi, po umiritvi volilnega hrupa postal nepristranski čuvar pravic *vseh* državljanov.

Občni zbor avstrijske komunistične stranke

je bil minuli teden na Dunaju. Po vojni je po začetnih uspehih, katerih sijaj je takrat povzdigoval še blišč sovjetskih bajonetov (ki se niso šalili), komunistična stranka šla počasno, a nezadržno pot navzdol, rekli bi skoraj v istem sorazmerju, kot je naraščalo blagostanje v Avstriji in z njim naveličanost nad tujimi zasedbenimi četami. Madžarski in poljski dogodki so pa zadali tej upadajoči stranki še hujši udarec. Zato je bil letošnji kongres posvečen — ne revolucionarni ostvaritvi diktature proletariata v Avstriji, ki se je umaknila v nedogled — ampak, kako ustaviti nezadržno razpadanje komunistične stranke. Na kongresu je bilo tudi več inozemskih zastopstev komunističnih strank, da dajo svoji težko preizkušeni „tovarišici" oporo. Tako so prišli predstavniki sovjetske, čehoslovaške, italijanske, francoske, nemške in drugih komunističnih strank. Toda vsa njihova opora se je izkazala brez moči, ker je nanjo kot težak kamen tiščala — madžarska delegacija, ki je ponazorovala klavrno bodočnost komunizma. Hotel je priti celo sam madžarski minister Marosan, toda avstrijska vlada mu je odrekla vizum.

Pri nas na Koroškem so pa v deželnem zboru razpravljali

o mehanizaciji kmetijstva

in sicer so poslanci OeVP stavili predlog za ustvaritev posebnega sklada za pospeševanje mehanizacije kmetijstva. Iz tega fonda bi naj potem občine, zadruge, pa tudi posamezni kmetje dobivali prispevke za nakup kmetijskih strojev. Vendar ni gotovo, da bodo socialisti, ki imajo večino v deželnem zboru, ta predlog sprejeli, kajti njihova stranka ima v svojem programu povečanje in razširitev strojnih postaj (Landmaschinenhöfe). Boje se tudi, da bi ta fond prizadel strojne postaje, ki jih v pretežni meri upravljajo socialisti in imajo preko njih znaten socialni in posebno gospodarski vpliv na podeželje.

KILOGRAM SMODNIKA je postal usoden za dva meksikanska dečka, ki sta si nevarno razstrelivo kupila v trgovini, da „se z njim igrata". Pri igri se je smodnik vnel in eksplodiral. Oba dečka sta bila težko poškodovana in se nahajata v smrtni nevarnosti. Policija je zaprla lahkomiselnega trgovca, ki je 12-letnima dečkoma prodal smodnik.

„Treba je le stopiti v eno izmed bolj nedotaknjenih vaških cerkva ali pa na pokopališče v Dobrli vesi na dan Vseh svetih ali pa na kak praznik iti k Sv. Hemi ali pa na Lisno goro, kjer se zbere ljudstvo od vseh strani in nudi obilico pogledov, iz katerih preko drobne zgodbe in ljudskih običajev brez težave odkrivate veliko obliko, brezčasno dogajanje, podobe, prežete s skrivnostmi."

(W. Berg)

Slepi organist

SLOVENCI *doma in po svetu*

Mednarodno priznanje dvema znanstvenikoma

Svobodna mednarodna akademija znanosti in umetnosti s sedežem v Parizu in ki združuje v svojih vrstah najuglednejše znanstvenike vseh narodov izza železne zavese, je imenovala dne 23. marca t. l. za svoja redna člana tudi pesnika in pisatelja dr. Tineta Debeljaka in umetnostnega zgodovinarja dr. Marijana Marolta, oba živeča sedaj v Argentini. Izmed Slovencev so doslej člani te akademije že prof. St. Bajič, zgodovinar Fran Erjavec, narodopisec [illegible] arheolog R. Ložar, mikrobiolog Fr. Mihelčič, kemik Mar. Rebek, pravni zgodovinar B. Vošnjak, kemik L. Žagar in kancerolog Fr. Žajdela, a cerkveni zgodovinar Jos. Turk in kanonist Al. Odar sta že umrla. V akademskem svetu te akademije zastopa Slovence Fran Erjavec, pisatelj naših „Koroških Slovencev". Obema novoimenovanima članoma te veleugledne znanstvene ustanove čestitamo tudi njiju koroški rojaki.

Predavanje o časopisju

V okviru kulturnih večerov na Tržaškem je minuli teden predaval v prosvetni dvorani v Škednju dr. Matej Poštovan, eden izmed najuglednejših slovenskih novinarjev ter bivši šef slovenskega tiskovnega urada pri zavezniški vojaški upravi, o predmetu „Kako nastane časopis".

Povedel je svoje poslušalce najprej v uredništva, ker se stekajo rokopisi in drugi material. V modernih uredništvih ropotajo električni pisalni stroji „teleprinterji", ki iz vsega sveta po radiu in telefonu dobivajo in sprejemajo poročila. Ponekod pa se še vedno uredniki — pogosto v potu svojega obraza — trudijo, da skuhajo in zvarijo zanimivosti za svoje bralce.

Razložil je svojim poslušalcem tudi obratovanje tiskarne, kjer na umetelnih strojih stavci vlivajo besedilo v svinec in drug važen mož — metér — ga potem sklada v strani, a končno ga tiskarski stroji v tisočih izvodih bruhajo v svet.

Dotaknil se je tudi moralne strani časnikarskega poklica ter poudaril veliko odgovornost, ki jo ima novinar pred lastno vestjo. S svojim pozitivnim delom vzgaja široke ljudske plasti ali pa jim vsak dan, vsak teden — po kapljicah tiskarskega črnila — vliva strup v duše.

„Vedno znova me priklene, kot prispodoba človeškega prastrahu sploh, prizor kmetice zatopljene v molitev: v pokončni drži, resna in popolni predanosti. Neredko dvignem pogled, v začudenju, ali je ta starodavno velika oblika in pravljična zatopljenost resnična, ali je to resničnost današnjih dni in ni le nekaj iz daljave priklicanega . . ." (W. Berg)

Molitev

Werner Berg – SLIKAR SPODNJE KOROŠKE

„Kadarkoli se zamislim v svoje na zunaj umerjeno življenje na Rutarjevem na južnem koncu Koroške, se mi vse skupaj zazdi kaj čudovito: sem meščanski otrok iz središča enega najbolj vrvečih pridobitniških mest na nemškem Zapadu, pa živim že 26 let na samotni planinski kmetiji v jugovzhodnem delu Koroške, ki v že itak posebnem položaju Avstrije predstavlja njeno najizratitejšo obmejno značilnost."

Tako je pred časom začel Werner Berg, Nemec iz Porenja, ki mu je pa Spodnja Koroška postala druga, po srcu izvoljena domovina, svoje predavanje na nemškem programu celovškega radia.

V teh 26 letih življenja v mirni, od prometnega vrveža in hrupa odmaknjeni deželici pod Karavankami je iz severnonemškega meščana postal pravi podjunski kmet, ki se je v znoju lastnega dela spojil s to skrivnostno, starodavnih tradicij bogato zemljo, ter se tudi vrasel v človeško občestvo nove domovine. Ta dvojna vključitev je rodila Wernerja Berga – pesnika in pričevalca podjunske zemlje. Ne opeva je z besedami, ampak barvami in potezami. Zato njegovo pričevanje ni omejeno na en ali drugi jezik, ampak dosega duše vseh ljudi, ki so dovzetni za resnico in lepoto.

Werner Berg je ob prihodu v koroško deželo, pozorišče mirnega sožitja dveh narodov v srednjem veku, ki pa se je v zadnjih sto letih sprevrglo v oster narodnostni boj, prinesel s seboj nekaj lastnosti, ki so mu življenje v novo okolje znatno olajšale. Porenje ima tudi bogato tradicijo plodnih stikov med dvema narodnostnima skupinama, germansko in romansko. Tam se nemško-francoski elementi prepletajo, si ponekod nasprotujejo in se večkrat medsebojno oplajajo.

Po očetu, ki se je mnogo raje pečal s humanističnimi študijami in raznimi častnimi brezplačnimi službami za javni blagor, kot s svojim obrtnim podjetjem, je mladi Werner podedoval smisel za lepoto. Po materi, v katere rodu se je nahajala znatna primes francoske krvi, pa je dobil dobro srce.

Po prvi svetovni vojni je mladi Werner, deloma iz naravne mladostne radovednosti po novih krajih in ljudeh, deloma ker je pač bil otrok svojega časa, kot študent sledil klicu, ki je takrat odmeval po nemških deželah: „Nemški študentje, pridite v ogroženo Vzhodno marko (Ostmark)!" Leta 1924 je prišel na Dunaj, kjer je študiral politične vede in dosegel doktorat.

MOŽ V VLAKU — Pretresljiv simbol časa.

Ob študiju velikih filozofov vseh časov so se mu odpirala nova spoznanja, obenem pa novi dvomi. Tako je bila njegova pot v čudoviti miselni svet Sokrata, Schopenhauerja, Nietscheja, Kirkegaarda in Vincenta zapovrstje ponos vzbujajočih odkritij in ponižljivih razočaranj. Toda po njej se Berg bliža k prvinam življenja, k osnovnim in večnim resnicam.

V dunajski dobi je spoznal tudi svojo življenjsko družico, ki izhaja iz stare mlekarske, to je kmečke družine iz dunajske okolice. O svoji soprogi pravi, da mu je vedno zvesto stala ob strani, „s pesmijo na ustih, tudi v najhujših časih" in mu tako postala „utelešenje življenjske izpolnitve in stanovitnosti."

Po dovršenem študiju političnih ved se je Berg vpisal na umetnostno akademijo, da postane slikar. Pod vplivom svojega mladostnega prijatelja, nadarjenega pesnika Kurta Sachseja, je končno nastopil pot velikega povratka. Iz spoznanja, da je zgolj razumarsko poklicno umetnjakarstvo prazno, tako v slikarstvu kot v pesništvu, sta oba prijatelja sklenila, da se povrneta k grudi, ki daje življenje vsemu, kar je. Naselila sta se na Rutarjevem, na gorski kmetiji v Podjuni, in se lotila kmetovanja. Sachse je že pred 20 leti umrl v tragičnih okoliščinah, Berg pa še danes kmetuje in slika.

O življenju na Rutarjevem pravi Berg: *„Treba bi bilo napisati dolgo zgodbo, kako smo se naselili na Rutarjevem, na spodnjekoroški gorski kmetiji pod Karavankami, kjer so razmere povsem drugačne, kot jih*

Žene med rožami

ponavadi predstavlja popačena alpska idilika med holadri in holadro. Sprva smo domačim kmetom, katerih način gospodarjenja je vse prej kot enostaven, natančno na prste gledali, pozneje pa smo mogli izvesti marsikatero izboljšavo ter povečati donose."

Vendar se Berg ni predal zgolj pridobitnemu gospodarjenju, ampak je ob kmečkem delu iz leta v leto, začel počasi prodirati v bistvo te zemlje in njenih ljudi.

„Od vsega začetka so se mi koroški Slovenci zazdeli nenavadni ljudje, ki jih ni mogoče ukleniti v noben model, njihove čudi še nisem nikjer našel resnično opisane. Bilo bi bedasto ali pa neumno jih poniževati, prav tako pa tudi jih na cenen način idealizirati. Katoliška vernost obenem s priklje-njenostjo izročilom iz naročja pradavnine, vztrajna marljivost in nezaupanje do slehernega kričaštva, pa tudi do vsega, kar je preveč jasno, označujejo to prebivalstvo. Po enem letu bivanja tukaj bi bil o njih mogel laže in kaj več povedati kot danes po dvajsetih letih, kajti vse, kar se tukaj dogaja, ni moč zlahka označiti in tudi ni pregledno.

Vprav ta poglobljena tajinstvenost pa mora močno zamikati umetnika današnjega časa, ki ne verjame pročeljem stvari in čuti pretrese sveta v njegovi notranjosti

Pot v zadnje globine ljudske duše, pa mu je odpirala njegova *„trdna in trajna povezanost s starim, širokim tokom katoličtva, brez katerega si globljega in zaupljivejšega stika s temi ljudmi sploh ni moč misliti."*

Iz teh prvin izhaja duh Bergove umetnosti. Ko je pred nekaj leti razstavljal v Celovcu, je naš list takrat zapisal, da je v razstavnih dvoranah zaživel kos naše domače zemlje in naših ljudi, taki kot so, pristni in nepopačeni.

W. Berg je danes najmočnejši pričevalec o zemlji in ljudeh ob bregovih Drave in pod Karavankami. Slike so neme, toda ako gledaš nekaj časa Bergove obraze, se ti zazdi, kot da ti govore v domačem, slovenskem podjunskem dialektu.

Naprosili smo slikarja, da tudi za naše bralce pove nekaj besedi o svojem umetniškem delu. Prav rad se je odzval.

„Zoprno mi je sleherno prazno poudarjanje zunanje barvne folklore, ki se izraža zgolj v pisanih nošah, kajti moja pažnja je posvečena naravi in ljudem. So to navadni, vsakdanji ljudje, toda pogosto prav drobne neznatnosti, malenkosti odgrinjajo pogled v bajne skrivnosti človeške duše. V spodnjekoroških ljudeh čutim obširno bogastvo slovanske ljudske pesmi v molovskih tonih, težko poglobljeno zbranost verskih praznikov ter prekipevajočo, bujno prešernost ljudskih veselic, temno otožno zadržanost, ki nalikuje nastopajočemu mraku."

Ta notranje občuteni svet podaja Berg v svojih podobah. Podaja ga z ljubeznijo, spoštovanjem in brez predsodkov. Pri izbiri gradiva in izraznih sredstev si nalaga strogost in disciplino, ki spominja na Dürerja. Vprav zato so njegova dela sicer preprosta in jasna v izraznih sredstvih, a vendar globoko pretresljiva, nadčasovna. Toda strogost v podajanju ne pomeni togosti. Nasprotno, otožnost tu in tam prešinjajo osvežujoči prebliski pristne, živahne ljudske šegavosti, brez katere bi življenje bilo za vsakogar še mnogo težje in prav gotovo pusto do neznosnosti.

„Zame je pristno življenje edina prvina umetniškega ustvarjanja in zato sem proti slehernemu abstraktizmu in teoretiziranju. To prepričanje mi najbolj utrjuje dejstvo, da tudi ljudi, katere jaz slikam, moje podobe razumejo ter so jim všeč!"

Pred kratkim ga je velika razstava v državni galeriji v „Belvedere" na Dunaju potrdila kot eno izmed najizrazitejših evropskih umetniških osebnosti. Njegove slike bodo v kratkem šle na razstavo v Monakovo, v Pariz, v Ljubljano in drugod. Povsod bodo pa njegove podobe podjunske zemlje in obrazi podjunskih kmetov in kmetic, prekupčevalcev, organistov, duhovnikov, birmancev in birmank govorili o nas, o naši duši, o delu našega kmeta in tej skopi zemlji ter o našem trpljenju. Berg v svojih slikah posreduje obraz naše zemlje in našega ljudstva, kot so ga izoblikovala večstoletna izročila naših dedov iz roda v rod. To je posebnega pomena danes, ko že moderni čas sam odrinja izročila preteklosti v pozabo, povrh tega so pa na delu prizadevni ljudje pritlikavega duha s včerajšnjo politično mentaliteto, ki hočejo celo davni preteklosti nadeti drugačno preobleko, sedanjosti pa izpačiti obraz. Toda človeku in umetniku Bergu te z mujo postavljene pregraje niti do gležnjev ne sežejo. Njegova umetnost je pričevanje resnice, da je sporazumevanje in spoštovanje, bratstvo in složno sožitje med ljudmi, ki govore sicer različne jezike, možno in plodno, kadar vlada v njihovih srcih ponižnost in ljubezen. *a. l.*

Deklice, ki čakajo na birmo

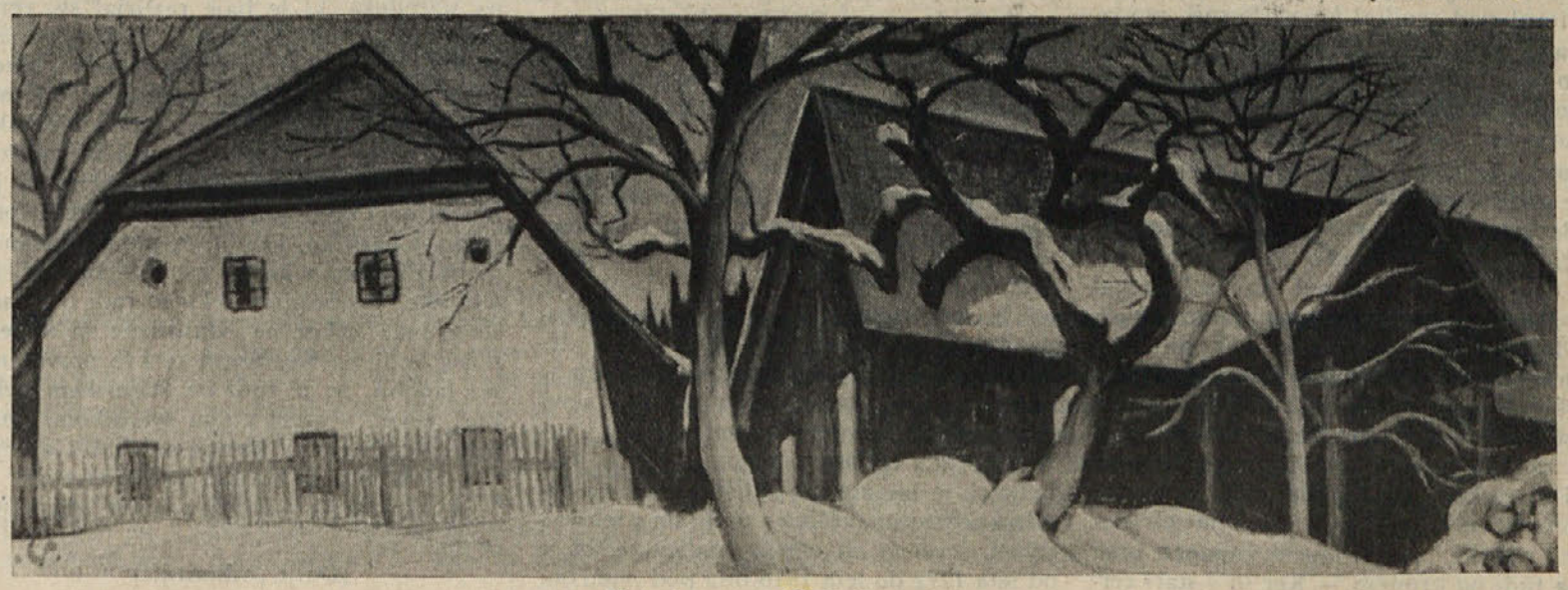

Rutarjevo pri Galiciji pozimi

Pri nas na Koroškem

CELOVEC

(Naznanilo o slovenski službi božji)

Po odredbi mestnega magistrata deželnega glavnega mesta Celovec z dne 20. 3. 47, št. U. Abt. 1 C — 891/8/55 je stara bogoslovna cerkev do nadaljnega zaprta (radi točne ugotovitve varnosti).

Slovenska božja služba pa se bo med tem nemoteno vršila v novi kapeli na vrtu provincialne hiše šolskih sester (Viktringer Ring 19 — poleg Koschatmuseum))

Red božje službe ostane nespremenjen in sicer ob nedeljah in praznikih:

Ob pol 9. uri sv. maša.

Ob 6. uri zvečer v postnem času križev pot.

Red božje službe za veliki teden bo pa posebej objavljen in oznanjen.

GALICIJA

Pred kratkim so nas zapustili naš dosedanji gospod župnik č. g. Škofič, ki so odšli v Loče pri Baškem jezeru. Bralci „Tednika" že itak poznajo dogodke, ki so v zadnjih mesecih razburkali našo lepo faro pod Obirjem in gospodu župniku povzročili mnogo nezasluženega trpljenja. Vsa koroška javnost je po gotovem časopisju bila enostransko obveščena o razmerah pri nas, le „Naš tednik" je potem, ko je bila javnost že pod vtisom netočnih obvestil, podal resnično sliko dogodkov.

Č. g. župnik Škofič so po tolikem hrupu odšli v miru. Želeli bi sedaj v imenu tistih, ki smo ves čas javnega razburjanja molčali in hodili v cerkev, da se zahvalimo preč. g. župniku za vso dušnopastirsko vnemo in požrtvovalnost, ki so jo v letih svoje službe v Galiciji posvečali vsem faranom. Vsakdo izmed nas je imel v č. g. Škofiču vedno pripravljenega svetovalca in pomočnika v dušnih zadevah. G. župnik niso ljubili velikih in hrupnih besedi, ampak so vsakomur govorili kot človek človeku in ga poskušali prepričati z mirno besedo. Zato se Vam, č. g. župnik, od srca zahvaljujemo za vaš trud in ljubezen. Žal nam je, da ste odšli, a upamo, da boste na novem službenem mestu deležni več splošne hvaležnosti kot pri nas.

Drugače pa je pri nas sedaj kaj žalostno. Svojega dušnega pastirja nimamo in faro oskrbujejo gospod iz Žitare vesi. Pa oni imajo že v Žitari vesi mnogo dela, zato jim včasih pomagajo gospod iz Mohlič, ki pa so zelo stari in bolehni ter ne morejo naporne poti opraviti peš. Vendar se večkrat brez krivde obeh gospodov zgodi, da nimamo duhovnika, kadar bi ga prav najbolj rabili.

Največkrat se potem kdo odpelje z lastnim avtomobilom v Mohliče po gospoda, toda ponavadi ne gredo ponj tisti, ki so si najbolj prizadevali v gonji proti prejšnjemu župniku. Videti je tudi, da se je pri nekaterih največjih prizadevnežih v nekdanji gonji zanimanje za cerkev v zadnjih časih precej poleglo, čeprav se v naši farni cerkvi tudi sedaj mašuje, pridiguje in deli zakramente kot vedno. — Nekateri pa, ki se jim že oglaša vest, sedaj začenjajo akcijo, da bi našega nekdanjega župnika dobili nazaj.

Naš novi župni upravitelj so nas pozvali, da naj pridno molimo. Bo res potrebno, da izprosimo mir in splošno slogo v naši fari ali, kot pravi ljudski pregovor, da bi vse „srečala pamet!"

(Dvojna poroka)

V ponedehjek dne 4. marca smo pri gostoljubni Kavhovi hiši v Encelni vesi praznovali dvojno poroko. Zadnji dve hčeri, Malči in Nanej, iz številne družine — bilo je 8 otrok — sta se možili. Cerkvena poroka je bila v farni cerkvi sv. Jakoba v Galiciji in so jo še opravili odhajajoči župnik č. g. Škofič. Pri Šugicu v Encelni vesi pa je bila svatba, ki smo jo pa zaradi žalosti v hiši — lani je umrla dobra Kavhova mama — praznovali bolj tiho.

Maleji, ki se je poročila na Gregornov dom v Dulah, želimo, da bi bila s svojim Jozejem srečna ter mu bila dobra, prava slovenska gospodinja na njegovem lepo urejenem posestvu. Naneji, ki se je omožila z Rudolfom Urbanom, pd. Vrenovim v Goričah, pa prav tako želimo obilo sreče in božjega blagoslova v novem stanu. Obema skupaj in njunima soprogoma pa kličemo, da naj ne pozabijo starodavnega slovenskega izročila vseh treh domov: Kavhovega, Gregornovega in Vrenovega.

SELE

Zgodnja vigred je nekaj gozdnih delavcev že poklicala na delo, drugi jim kmalu sledijo. Les, ki so ga nekateri vozniki po saneh spravili k cesti, zdaj tovorni avtomobili hitro odvažajo. Mudi se, ker se 8. aprila cesta zapre. Pod Hajnžičevo žago bodo namreč namesto sedanjega lesenega gradili nov železobetonski most. Vožnja s težjimi in velikimi vozili bo ukinjena, tudi poštni avtobus najbrže ne bo mogel ta čas voziti do vasi.

Število avtomobilov v Selah se množi in tujski promet narašča. Naš „avtokolodvor" postaja že premajhen, posebno ob nedeljah. Treba bo rešiti vprašanje, kam postavljati vozila.

Dolgi predpust je minil brez ženitev. Nič škode! Res bi po zimi imeli več časa sedeti za mizo kot svatje, a lepše so ženitve vendarle v cvetoči pomladi. Morda doživimo katero!

Od 24. do 31. marca smo imeli sv. misijon. Vodila sta ga kapucinski pater Fidelis Kraner iz Gorice in salezijanec g. Alojzij Nemec iz Šmihela.

BOROVLJE

† Frančiška Sattmann - Čavko

Dne 22. marca smo se na tukajšnjem pokopališču poslovili od blage Sattmannove matere, rojene Čavko. Bila je rojena 29. januarja 1866 pri Deutschpetru v Ljubelju in je torej izpolnila 91. leto svojega življenja. 11 otrok je bilo v družini Petra Čavka, Deutschpetra in Terezije, rojene Janc. Razen majhnega Francija, ki je umrl v starosti dveh let in zdravnika dr. Petra Čavka, ki je umrl v starosti 54 let, so vsi drugi dosegli visoko starost, Marjeta, poročena Škribovc, celo starost 94 let. Kakor pač ni bilo drugače mogoče, so se otroci številnih družin podajali v službo v tujino, tako tudi sedaj umrla Frančiška, rojena Čavko, poročena Sattmann. Bila je v službi v Gradcu in v Celovcu in potem se bolehna vrnila na svoj dom, k Deutschpetru. Od tu je poročila puškarja in trgovca v Borovljah Sattmanna. Pa že po treh letih nadvse srečnega zakona je postala vdova. Vodila je sama puškarsko obrt naprej tako dolgo časa, da jo je mogla s trgovino vred izročiti svojemu sinu Lenciju. Izredno blagega in vernega srca je močno nosila breme starosti, posebno še, ko jo je zadnjih 10 let popolnoma zapustila luč — oči.

RADIŠE

Minuli teden smo poročali v našem listu o veselih dogodkih v naši fari, sedaj se pa hočemo na kratko spomniti tistih, ki so v zadnjem času odšli po svoje plačilo k večnemu Gospodarju.

V sredo dne 20. marca smo pokopali 85-letno Heleno Ogris, Oblakovo mater. Marsikdo izmed številnih pogrebcev, ki smo rajno mater spremili na njeni zadnji poti z doma na božjo njivico pri farni cerkvi, je pomislil, kako je mogla rajnica kljub visoki starosti in trpljenju, ki ga je bilo mnogo v njenem dolgem življenju, skoraj vsak dan zmagovati težko pot iz Kozij do farne cerkve, ob nedeljah pa še celo dvakrat v enem samem dnevu. Marsikdo jo je še videl, kako je zlomljena od dela in trpljenja, na stran nagnjena in opirajoč se na palico, trudoma šla navkreber po strmem klancu.

Rajnica je v svojih mladih letih dobrih 11 let služila pri eni hiši, kjer je bila gospodinji v veliko pomoč pri številnih otrocih, pa tudi pri drugih hišnih in poljskih delih, tako da se je še danes s hvaležnostjo spominjajo. Nato je pa nad 40 let bila dobra in vdana žena svojemu možu, ki je že pred njo odšel v večnost. Leta 1942 so tudi Oblakovo mater obenem z drugimi narodno zavednimi Radišani izselili in odpeljali v zbiralno taborišče v Žrelcu. Šele na prošnje sorodnikov so Oblakove izpustili.

Zadnjih pet let je bila rajnica priklenjena na posteljo, pa tudi to trpljenje je voljno prenašala. Vse svoje življenje je rajnica mnogo čitala, bila je zelo nagledana in modra žena, ki je vedno iskala tolažbe in moči za svoje trpljenje pri Bogu.

Konec januarja smo pa pokopali Nežo Thalerjevo, pd. Šubernikovo mater, ki je dočakala 87 let. Bila je mati našega cerkovnika Lojzija in je dolgih 35 let pomagala sinu-edincu pri mežnarski službi. V večnost je odšel tudi Marko Rutnik, Jugov oče, stara slovenska korenina iz Loga. Bil je dober kristjan in trden narodnjak. Vsem naj večna luč sveti!

ŠT. JAKOB V ROŽU

(Smrtna nevarnost na cesti)

Če bi nas Šentjakobčane vozil kdo z zavezanimi očmi po vseh cestah po Avstriji ali vsaj po Koroškem, bi vendar vedeli, kdaj se bližamo Št. Jakobu: tedaj, ko bi nas najbolj treslo, premetavalo . . . Kdor se vozi od Reke skozi Sreje, Št. Peter v Št. Jakob ali od nasprotne strani iz Bistrice, naj kar kesanje obudi, ker je skoro v smrtni nevarnosti, da se avto razsuje in bi nas morali potem vleči iz kake velike jame na cesti. Kdor pa hodi peš, pa je v nevarnosti, da bo ves poškropljen in umazan.

Neki trgovski agent, ki se s svojim avtom veliko vozi okrog, je rekel, da tako slabe ceste kot je pri nas, ni nikjer našel.

Sicer je občina že preje intervenirala radi nove ceste in je v odgovoru pristojni urad v Celovcu priznal, da je rožanska cesta „stark belastet", toda da se je prav zato ne splača popravljati, ker bi nič ne pomagalo. Navada po svetu je taka, na za najbolj prometne ceste najbolj skrbijo, pri nas pa nekateri drugače mislijo. Ali kaj je temu vzrok?

Kje je vzrok, ne bomo raziskovali, četudi marsikaj vidimo, ugotavljamo pa dejstvo.

Sedaj je občina po ponovni intervenciji dosegla, da dobimo nekaj kredita za popravilo cest. Bomo videli, koliko bo to „flikanje" in krpanje pomagalo in kako bo denar uporabljen. Brali smo tudi, da bo letos asfaltirana cesta iz Podgorij v Št. Jakob. Razna so mnenja, kje bo peljala nova avtocesta Dunaj-Trst. Nas pa bolj zanima, kdaj bo popravljena cesta proti Rožeku in Ledincam.

Za tujski promet, ki ga tako propagirajo, naše ceste že ne bodo reklama. Sicer pa niso ceste predvsem radi letoviščarjev-tujcev, ampak predvsem radi nas, ki jih vedno uporabljamo in zanje davke plačujemo.

Seveda bi bilo prav, da bi se vsi, ki hočejo lepe deželne in državne ceste, pobrigali tudi za lepe občinske ceste. Občina se trudi za boljše ceste in sedaj so na vrsti Svatne. Pa je toliko težav, zabavljanja in godrnjanja. Seveda, težko gre od nekaterih denar, pa naj bo za cerkvene ali posvetne potrebe. Razumemo, vsak denar težko zasluži. Toda skupne potrebe so nad privatnimi in — brez nič ni nič!

PRVIČ NA KOROŠKEM!

Farna mladina iz Št. Jakoba v Rožu

priredi v nedeljo, 7. aprila ob pol treh popoldne in ob pol osmih zvečer v farni dvorani žaloigro v 3. dejanjih s petjem

HASAN — AGINICA

Ta edinstvena, do srca segajoča igra, prirejena po hrvaški narodni pesmi, nam kaže življenje turške družine. Pretresljivo pokaže bolečino brezpravne turške žene-matere, ki jo trdosrčni aga zapodi in se mora ločiti od svojih otrok. Od bolečine ločitve in sreče zopetne združitve ji poči srce.

Vsi iskreno vabljeni k tej izredni igri!

Rožan:

Nadaljevanje zgodovine romarskih cerkvà

XIII.

Predno zapustimo vse te prijazne kraje in njihove dobre prebivalce, moramo vendarle vsaj mimogrede obiskati še nekatere stare cerkve, da zvemo tudi nekaj zgodovine teh krajev, ki je povsod v neki vezi s svoječasnim samostanom v Dobrli vesi in posredno tudi s patriarhom v Ogleju iz časov pokristjanjenja. — Če pridemo mimo lepega Klopinskega jezera, moramo vedeti, da je svoj čas hrib sv. Jurija imel mnogo več pomena kakor jezero samo s takrat popolnoma divjo in zaraščeno okolico! Tam je že v 13. stoletju in menda še precej prej gospodoval nad svojimi kmeti lastnik grada, ki ga je vojvoda Ulrich III. podaril kot nekako odškodnino za škodo, prizadejano od svojega brata, nadškofu v Salzburgu. Kakor marsikatera takratna posvetna oblast, so propadli že mnogi in mnogi gradovi, tako se je godilo tudi temu gradu! — Ni pa propadla ta cerkev, ki je v spisih zaznamovana že leta 1060, čeravno od takratne cerkve dandanes ne stoji več kakor še nekateri zidovi! — Že takrat se je namreč blisk rad lotil, posebno na vzvišenih krajih, cerkvenih stolpov, ki še niso poznali strelovoda, ko se ga sedaj vendarle precej boji ali pa se, če je vod v redu, lepo po vodu skrije v zemljo, In tako je blisk v 17. stoletju tudi to cerkev skoraj popolnoma upepelil. Prijetnost nove cerkve pa je ta, da se v posebno pokriti lopi pri lepem vremenu bere maša tudi na prostem. — Ker so v stari cerkvi zgoreli tudi oltarji, so leta 1643 morali obnoviti tudi oltarje. Na glavnem oltarju je kip sv. Jurija; sv. Lekš pa kraljuje na drugem oltarju, na tretjem pa patron proti kužnim boleznim, sv. Rok. —

Tudi pri Štebnu je stal svoj čas menda že v 11. ali 12 stoletju znamenit tako imenovani „Hudi grad", last koroškega vojvoda. — Takratni vojvoda je baje sezidal tudi cerkev v Štebnu, ki se je v srednjem veku imenovala na pol po latinsko še „Chlobasniz inferior" torej „spodnja Globasnica"! Cesar Friderik III. pa je to cerkev in cerkev v Reberci podaril redu sv. Jurija! — Ko se je pa ta viteški red v 16. stoletju razšel, je prišla ta fara pod škofijo v Ljubljani, pozneje pa pod neposredno oblast patriarha v Ogleju. — Tudi v tej cerkvi so oltarji in podobe svetnikov iz poznejših časov, fresko slikarije „križevega pota" pa so baje iz leta 1575. — Koroško deželno glavarstvo je leta 1775 vprašalo prošta v Dobrli vesi, če se naj ta fara ukine in podredi fari v Globasnici, pa je baje cesar Jožef II. oziroma še njegova mati cesarica Marija Terezija odločila, naj ostane fara Šteben samostojna, pa naj jo oskrbuje neki penzioniran duhovnik za podporo 300 goldinarjev letno. — Za danes pa končajmo svojo pot proti severu, (predno se znajdemo spet v Rožu), v nekem kraju s čudnim imenom Galicija! Galicija se je imenovala tudi neka precej obsežna pokrajina, večina s poljskim prebivalstvom, severno od ogrske kraljevine, ki je od leta 1772 do leta 1918 bila pod Avstrijo; pa tudi dežela v severni Španiji ima isto ime. Je res čudno, kako pridejo tako oddaljeni kraji do enega in istega imena! Poskusimo rešiti tudi to uganko: Kakor v Franciji, tako so bili svoj čas tudi v severnem delu Španije naseljeni stari Kelti, ki so pred prihodom Slovencev bivali tudi na Koroškem. Drugi njihovi rodovi pa so se še prej, posebno v Franciji in severni Španiji, imenovali „Galli", tako da izvira ime pokrajine v severni Španiji gotovo iz veze s takratnimi prebivalci. — V tej španski pokrajini pa leži glavno mesto z imenom „Santiago di Compostella", kar bi v slovenščino prestavljeno pomenilo „Sv. Jakob v kraju zvezde"! V tamošnji največji cerkvi, baziliki, so namreč pokopani ostanki sv. Jakoba starejšega, ki je baje razširjal sv. vero pred smrtjo tudi v Španiji. Nad njegovim grobom pa se je, po ljudski pripovedi, mnogokrat prikazala krasna zvezda in od tod tudi ime kraja! Sovražni mohamedanski Arabi so skušali s svetiščem uničiti tudi to grobišče, kar se jim pa ni posrečilo in je potem neki škof sezidal nad tem grobiščem sedanjo baziliko, kamor so potem romarji prihajali iz vseh krajev sveta — pa tudi iz Koroške! V srednjem veku so radi tega nastale, tako kakor na Kranjskem in Štajerskem, tudi na Koroškem cerkve posvečene sv. Jakobu, pa je tudi na Štajerskem neki kraj, ki se, v zvezi s tem svetnikom, imenuje po pokrajini, kjer je deloval, Galicija — če tudi je ta pokrajina na Španskem!

Prihodnjič pa zvemo o koroški „Galiciji" še malo več.

(Dalje prihodnjič)

PREPROGE — PRAUSE ▲ ZAVESE — PRAUSE ▲ PREPROGE — PRAUSE

UMETNI ALI ZASEJANI TRAVNIKI

Marsikje imamo oddaljene njive, katere je vsled velike oddaljenosti težko obdelovati in gnojiti. Take njive je najbolje zalediniti ali zasejati s travnimi mešanicami, to je spremeniti v travnik.

Pravilno *zasejan* travnik, ki je dobro gnojen in oskrbovan, da nekaj let neprimerno več dobre krme kot *naravno* dobro vzdrževan travnik. Krma zasejanih travnikov je boljša, ker smo ga posejali z izbranimi vrstami najboljših trav in detelj. Na takem travniku pa tudi ni nepotrebnega plevela.

V zemlji, kjer smo slab travnik preorali s tem namenom, da ga bomo nanovo zasejali, je precej humusa, ki je nastal iz ostankov travnih korenin.

V vsakem slučaju je zelo važno, da je zemlja brez njivskega plevela, pa močno zagnojena, založena z humusom.

Kljub temu, da je smotrno spremeniti oddaljeno njivo ali slab travnik v dobro zasejanega, pa pri tem delu utegnemo naleteti na številne težave. Velika ovira je lahko: huda suša ali, če smo bili neprevidni pri zadnji košnji, bo mraz poškodoval mlade, še premalo zakoreninjene rastlinice. Tudi izdatek za seme je precejšen, kajti travna semena so razmeroma draga.

Kjer nameravamo zasejati njivo s travno zmesjo, je delo precej lažje, ker je zemljo treba še samo dobro pognojiti, obdelati in posejati. — Vse drugače pa je, kjer imamo tako zapleveljen travnik, da ni nobene druge možnosti kot preorati in zemljo počasi pripraviti, da bo novo zasejan v polni meri služil svojemu namenu.

Tak travnik lahko preorjemo kadarkoli. V plitvi zemlji in, če je težka ilovnato-glinasta, orjemo plitvo, morda samo do 15 cm. V boljši in globoki pa lahko nekoliko bolj globoko. Še bolje pa je, če *ne* orjemo globoko, pač pa dno brazde prerahljamo s plugom brez obračalne deske. Če je mogoče razrezati travno rušo s krožnično brano, se bo zemlja neprimerno lepše drobila in pripravila.

Dobro je zemljo že pred oranjem poapniti. Tako pride apno v zemljo skupaj s travno rušo, ki se bo tudi z njegovo pomočjo hitreje spremenila v humus. Še bolje pa je del apna potrositi pred oranjem, drugo polovico pa pred brananjem po surovi brazdi.

Tako pripravljeno zemljo pa je najbolje nekaj let uporabljati za pridelovanje *okopavin,* ki zemljo najbolje pripravijo za setev trav. V taki zemlji je še dosti humusa in je brez plevela. V tem primeru je treba posebno močno gnojiti s hlevskim gnojem. Zelo dobre so tudi *grašice* in detelja *inkarnatka,* ki zemljo obogatijo z organskimi dušičnimi snovmi. Zadnje leto pa posejemo žito le na redko, da varuje travno seme pred sušo in močnimi sončnimi žarki v dobi kalenja.

Pravilno je treba izbrati in sestaviti semena trav. Vmes je treba dati nekaj semen travniških detelj, ki se same preskrbijo z dušikom iz zraka in je v taki zemlji tudi za travo vedno dovolj tako potrebne rastlinske hrane. Med to mešanico je treba vzeti semena trav, ki se močno zakoreninijo, kakor tudi onih, ki so manj zahtevne. Pa tudi nekaj trav z nizko in nekaj z visoko rastjo. Na ta način je prostor v širino in v višino dobro izrabljen. Pri izbiri travnega semena je treba upoštevati: nadmorsko višino, potrebo po vlagi v zemlji, krmilno vrednost in moč uveljavljanja v mešanici. Ne smemo prezreti dejstva, da je dobro in res zelo potrebno primešati med poznorastne trave tudi primeren odstotek zgodnjih trav, ker na ta način druga drugo podpirata in lažje kljubujeta vremenskim spremembam (mrazu-vročini, suši-premočni mokroti itd.). (Dalje prih.)

Električne pralne stroje vseh znamk in velikosti, štedilnike tudi kombinirane s krušnjo pečjo, krušne peči, sobne peči vseh vrst in velikosti, kotle za kuhanje žganja.

Vse to in še marsikaj drugega vam nudi tvrdka

JOHANN LOMŠEK

ŠT. LIPŠ, Tihoja 2, p. Dobrla ves

Odplačilo je mogoče na obroke. Cenik dobite po želji brezplačno.

Uvoz sovjetskega premoga zastaja

Po trgovinski pogodbi med Avstrijo in Sovjetsko zvezo bi naj uvoz sovjetskega premoga v Avstrijo do oktobra 1956 znašal 150 tisoč ton, toda do tega termina je prispelo iz Sovjetske zveze samo dobrih 100 tisoč ton, to se pravi da je moskovska vlada izpolnila svojo obveznost samo do dveh tretjin. Veljavnost pogodbe je bila že podaljšana do konca koledarskega leta, pa kljub temu ni bila dosežena dogovorjena količina.

Sovjetski premog zavzema v celotnem avstrijskem premogovnem uvozu samo, 1,4 odstotka, pač je večji sovjetski delež pri koksu, kjer doseže 9 odstotkov celotnega uvoza tega industrijskega gorilnega sredstva. Čeprav je zapadnonemška republika povečala svoje dobave premoga Avstriji, je bilo treba še vedno obstoječi primanjkljaj kriti z dobavami iz Amerike. Ameriški delež na celotni v Avstrijo v uvoženi količini premoga je zrasel lani od 31 odstotkov na 44 odstotkov.

JAHTO BO PRODAL princ Rainer, vladar kneževine Monako na francoski Rivieri. Princ je lani na tej ladji preživel „medene tedne" po poroki z nekdanjo ameriško filmsko igralko Grace Kelly. Namesto ladje, ki jo hoče prodati, mu že v angleških ladjedelnicah v Southamptonu že gradijo novo in še bolj luksuzno jahto.

Našim gospodinjam

MALENKOSTI

Bodi zmeraj dobre volje. Če si slišala v radiu kaj smešnega, če si brala veselo zgodbo, pripoveduj jo svojemu možu. Po dnevnih skrbeh vpliva veselje ob delopustu kot zdravilo.

Kadar ima mož svoj slab dan, je siten in najezan, mu skuhaj jed, ki jo ima najrajši. Če jo bo tudi molče použil, skrivoma se vendar otaja led njegove nejevolje. Ljubezen gre res pogosto skozi želodec. Dobro kosilo pa vsaj ne bo povod slabi volji, če že ne prikliče sonca dobrega razpoloženja.

Rada popusti. Ne bosta se sprla z možem zaradi tega, ker on hoče poslušati ob sprejemniku kmetijska poročila, ti pa valčke. Ni važno, če greste v nedeljo na jug ali na sever; važen je samo družinski mir. Z žensko popustljivostjo boš mnogo laže dosegla cilj.

Preseneti svojega moža tu in tam z nekaj cigaretami, z lepo knjigo — z razsmejanim obrazom. Po nevihti ustvarjajo malenkosti ravnotežje. Male pozornosti obnavljajo ljubezen.

Pusti možu četrt urice pokoja. Naj prebere svoj časopis, ne da bi mu očitala, da za te in za dom nima časa. Čakaj včasih, da si mož zaželi tvojega govorjenja. Medtem se spočijejo živci.

Zamolči svoje male težave, sočustvuj pa, če možu kaj manjka. Potrpežljivo ga poslušaj, potrudi se svetovati mu, pomagati mu. Če ve, da z njim čutiš, mu je že takoj bolje.

Ne napadi moža, ko pride truden od dela, z nepomembnimi čenčami. Naj bo delavec, kmet ali izobraženec, najprej potrebuje miru.

Privošči možu včasih kakšno partijo taroka izven hiše. Tu in tam naj gre kegljat, če ga veseli. Ne sprašuj ga za vsako minuto, kje je bil, kaj je delal in s kom je govoril. Pusti mu svobodo — pa se bo veselil spet iti k družini.

Bodi prijazna z moževimi prijatelji. Tudi, če pridejo na obisk, ko ti je najbolj neprlično. Skuhaj črno kavo, če mož ukaže, ne jezi se skrivoma zaradi dima in umazanije. Mož bo ponosen na te, če boš brez godrnjanja postregla, ker vzbuja ob tem videz gospodarja. Vesel je, če prijatelji pohvalijo tvojo naklonjenost.

Bodi ljubezniva z moževimi sorodniki. Imej razumevanje z njimi, z njihovimi nazori. Pohvali njihove dobre lastnosti, skušaj se vživeti v njih način življenja, razveseli jih ob raznih prilikah z malimi darili ali vsaj z voščili.

Ne pozabi na obletnico poroke. Ne čakaj na to, da ugotoviš, če je tvoj mož na to pozabil. Pojdita skupaj v cerkev, k sv. obhajilu. Če ni mogoče, vsaj pokleknita pred oltar, tja, kjer sta si pred leti izmenjala prstana in si obljubila zvestobo.

Sveto molči o svojem zakonu. Vse, kar svetega in intimnega veš, boš ohranila zase.

Ne vprašaj že zjutraj — na prazen želodec — kaj naj bi skuhala. Spoznati se moraš na želodec tvojega moža in vedeti, kaj mu bo dišalo, ne da bi ga veliko spraševala.

Ne pokvari razpoloženja pred prazniki s prekomernim snaženjem, ko se mora metli, ščeti, cunji in tvoji sitnosti umakniti vsa družina. Vsak dan tedna se spravi nad en prostor pa za praznike ne bo treba preveliko naporov ob čiščenju.

O svojih trudih in žrtvah ne boš govorila sosedi čez plot, ali prodajalki na trgu. Samo če s svojo izkušenostjo moreš koristiti in svetovati, smeš zaupati košček skrivnosti, ki je samo vajina.

Postavi Kristusa v središče tvojega delavnika. On je sonce, ki greje in prežareva. Daje moč in rast za biti in dopolnitev. Nikdar ne pretrgaj zveze z Bogom, naj te obseva sonce ali te obdaja tema.

POZOR!

Slovenska gramofonska plošča (Mati) je naprodaj. Obrnite se naravnost na

Radiohaus KERN Klagenfurt, Burggasse

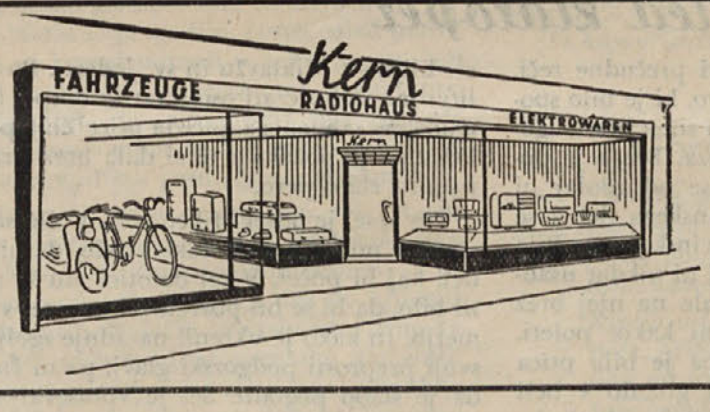

„Rolerji" — „Mopedi" kolesa

V VELIKI IZBIRI

Radiohaus

KERN

Celovec-Klagenfurt, Burggasse

Ugodno plačilo na obroke

FRAN ERJAVEC, Pariz: 133

KOROŠKI SLOVENCI

II. DEL

Vsi zgoraj navedeni viri so bili pa dejansko le majhni in poleg tega še negotovi. Plesna pristojbina se je stalno manjšala, neke ustanove so sploh ugasnile, vsi prispevki bratovščin niso vrgli niti 100 gld, plesne takse približno prav toliko, prispevek iz jezuitskega fonda se je šele leta 1778. dvignil na 2300 gld itd. Šolska komisija je skušala doseči za vsakega učitelja vsaj po 50 gld stalne letne plače iz šolskega fonda, toda dvorna pisarna je l. 1779. odgovorila, da na to ni mogoče niti misliti, dokler za to ni nobenih sredstev. V takih okoliščinah seveda tudi ni bilo mogoče ukiniti šolnine, ker je predstavljala ta že prav bistveni dohodek učiteljev. Ta je pa izven večjih mest povsod tako majhen, da pač ni mogel nobenega vabiti v bedni učiteljski poklic. Poleti l. 1777. je n. pr. podkloštrski opat poročal: „Končno se mi je po dolgotrajnih prizadevanjih vendarle posrečilo najti nekega moža, ki ni le voljan prevzeti učiteljske službe tu, temveč je pripravljen celo usposobiti se zanjo".

Pri tej stiski so morale oblasti pozvati tudi zemljiška gospostva, naj bi skrbela za šolske prostore in druge potrebščine šol ter prispevala vsaj nekaj tudi k učiteljskim plačam. Velika večina se je seveda na vse kriplje branila še teh novih bremen, kajti mnoga manjša so že močno obubožala, na večje bi pa odpadlo preveč šol, a razen tega je v tej dobi davčni vijak že itak močno pritiskal tudi na gospoščine. Mnogi zemljiški gospodje so bili pa tudi načelni nasprotniki novega šolstva, ker da je podložnik tem krotkejši, čim manj je izobražen. Glede na to so se prvim pozivom oblasti odzvale le redke gospoščine ter se le malo zmenile za to, da jim je deželna vlada obljubljala „najvišjo naklonjenost vladarice". Nekatere niso niti odgovorile (n. pr. grof Dietrichstein, lastnik Humperka in mnogih drugih gospoščin, ki bi moral ustanoviti 11 šol v Zilji in v Rožu), druge so na dolgo in široko utemeljevale, zakaj ne morejo ničesar prispevati (n. pr. grof Aichelburg), a nekatere so celo svojim podložnikom prigovarjale, naj odklonijo kake prispevke. Dunajska vlada tudi na gospoščine ni hotela pritiskati s preveliko silo in je vkljub vsej svoji vnemi za šolstvo leta 1778—79. celo sama naročala deželnim oblastem, naj postopajo prizanesljivo in ustanavljajo nove šole le postopoma. Baron Egger bi moral v smislu predpisov ustanoviti n. pr. na svojem zemljiškem gospostvu 7 šol, a obljubil je prispevati le za grebinjskega učitelja po 12 gld letno, dokler ga bo volja, a ostalih 6 šol je smatral sploh za nepotrebne (v Vovbrah, Trušnjah i. dr.). Tedaj (leta 1780) je odnehala tudi dvorna pisarna in naročila celovški šolski komisiji, naj se zadovolji le z grebinjsko šolo, a druge naj počakajo na boljše čase.

Nekatera zemljiška gospostva so pa vendarle precej žrtvovala za novo šolstvo. Lep zgled je dajal zlasti deželni glavar grof V. Rosenberg sam, ki je dal med drugim za šolo v Hodišah prostor v svojem gradu in za učitelja po 100 gld letno, za šolo na Radišah po 30 gld in obljubil prispevke tudi za šoli v Globasnici in v Škocijanu, a razen teh so mu hoteli naprtiti še celo vrsto drugih šol (v Lipi, Golšovem, Dolah i. dr.). Grof Goess je bil voljan pripraviti v Blatogradu sobo za učiteljico in prispevati za učitelja po 20 gld letno, toda o šoli v Žrelcu in v Podkrnosu ni hotel slišati ničesar. Drugi so se pa pokazali še mnogo bolj skope. Grof Windischgrätz je obljubil le po par goldinarjev letno za učitelja v Žalem (Seltenheim), krez Porcia, ki bi moral prispevati kar za 30 šol, se je obvezal prispevati le za prireditev učilnic in za izvežbanje učiteljev, a drugih doprinosov ni hotel obljubiti. Grof F. Rosenberg je menda podpiral šoli v Rožeku in Pod Vetrovem, ne pa v Podgorju. Baron Jöchlinger v Domačalah je obljubil dajati le kurivo, vendar je smatral šolo za nepotrebno in trdil, da bi učitelj tam itak ne mogel živeti le z 19 gld šolnine od otrok (ta je znašala navadno po 2—3 krajcarje tedensko od učenca).

Ker je bilo gospodarsko stanje mestec in trgov preslabo, da bi mogli kaj prida prispevati in kmečki podložniki seveda še manj, „ako se noče uničiti njih davčna sposobnost", in ki naj bi že itak plačevali šolnino za svoje otroke, so se zatekali zopet in zopet k duhovščini in k cerkvenim imetjem. Že z dvornim dekretom z dne 18. IX. 1777. je bilo odrejeno, da se sme cerkvene kmetije, namenjene za užitek cerkovnikom, oddajati tem le v taki obliki, da lahko cerkovnika vsak čas zopet zamenjajo, ako bi ne bil sposoben tudi za poučevanje. Na poziv za neposredno gmotno podpiranje šolstva je skušal v največji meri ustreči krški škof Auersperg. On je za nekatere učitelje sam prispeval nekaj za plače, a od 35 župnij, ki jih je štela tedaj krška škofija, jih je bilo l. 1777. še 19 brez šol. Slovencev je bilo tedaj v njegovi škofiji še jako malo, a zanimivo je, da je škof poročal, da si ravno podložniki v (tedaj še slovenskih) Klančah žele šolo, kar je bil tedaj pač izjemen tak primer.

Za mladino in prosveto

LEV N. TOLSTOJ:

Bajka o zvezdah

Pred mnogimi leti je bila na zemlji huda suša. Usahnile so vse reke, potoki in studenci, posušilo se je drevje, grmičevje in trava, ljudje in živali so umirali od žeje.

Pa se je odpravila neke noči deklica z vrčem v roki iskat vodo za svojo bolno mater. Iskala je in iskala, pa ni našla niti kapljice vode. Na smrt utrujena je nazadnje legla na polju v suho travo in zaspala. Ko se je zbudila, je segla po vrču, pa bi po nerodnosti skoraj razlila vodo. Vrč je bil poln. Čista, sveža voda je bila v njem. Deklica se je razveselila in se je hotela odžejati, pa se je spomnila, da bi potem ne bilo dovolj vode za mater. Z vrčem v roki je stekla proti domu. Tako je hitela, da ni opazila psička na tleh. Spotaknila se je obenj, vrč ji je padel iz rok. Psiček je žalostno ječal. Deklica je segla po vrču, ker se je zbala, da je razlila vso vodo Pa ni bilo tako. Vrč je stal na tleh, niti kapljica vode se ni razlila. Deklica si je nalila vode v prgišče, psiček je polizal in je bil v trenutku veder in vesel. Deklica je prijela vrč, pa je opazila, da ni bil več glinast, marveč srebrn.

Stekla je z vrčem domov in ga dala materi. Ta pa je rekla: „Morala bom umreti, popij raje ti vodo!" In je hčerki vrnila vodo. Tisti trenutek pa je postal vrč ves zlat.

Deklica ni več mogla prenašati žeje. Že je hotela nastaviti vrč na suhe ustnice, ko je stopil v hišo popotnik in poprosil za požirek vode. Deklica je pogoltnila slino in dala žejnemu vrč. V trenutku se je pokazalo na vrču sedem velikih biserov, iz vsakega izmed njih pa je začel teči curek hladne, čiste vode.

Sedem biserov pa se je dvigalo više in više, dokler se niso ustavili visoko na nebu. Tam stojijo še zdaj: sedem zvezd Velikega voza.

JANEZ TRDINA:

Ptica zlatoper

Na Gorjancih so bile tri prečudne reči. V skriti dolini je stalo drevo, ki je bilo spodaj mogočna bukev, v sredi silen hrast, zgoraj pa visoka in tenka breza. Brezo je pokrivala bela meglica, da se od zdolaj ni mogla videti. Okoli velikanskega debla se je ovijala od tal do vrha vinska trta. Bila je debela kakor žrd, listje ji ni nikdar usahnilo in grozdje je dozorevalo na njej brez razločka letne dobe, pozimi kakor poleti. Tretje in največje čudo pa je bila ptica Zlatoper, ki si je naredila gnezdo v beli meglici med najtanjšimi vejicami visoke breze. Ta ptica ni zobala zrnja in pila vode kakor druge ptice, živela je samo ob rumenem grozdju, ki je viselo okrog gnezda, in ob nebeški rosi, ki je padala na brezo. Zlatoper so jo imenovali zato, ker je imela v desni peruti zlato pero. Čudna moč je bila v tem peresu. Kdor bi napisal z njim tri prošnje, bi se mu morale izpolniti vse tri, in ko bi jih poslal tudi cesarju ali papežu ali pa svojemu najhujšemu sovražniku. Veliko junakov je poskusilo priti na brezo, da bi izpukali ptici dragoceno pero, ali do gnezda ni prilezel nobeden. Vsi so zdrknili s polzkega debla, popadali na hrastove in bukove veje in se pobili.

V tisti dolini je prebival svet puščavnik, ki je poznal vsako skrivnost. Ljudje so ga hodili povpraševat, kako bi se dobilo zlato pero. Mož se jim je smejal in rekel: „S koso in s tremi svetniki." Radovedneži teh besed niso razumeli in so mislili, da se jim roga.

To je čul Podgorec Mikec. Mikec je bil, kakor so sploh Podgorci, včasih prav razumen fant, da malo takih, včasih pa prav neumen, tudi malo takih. To se pravi, Bog je dal Mikcu dosti pameti, ali bil je ta križ, da je ni vselej za svet vprašal in poslušal. To pot pa je precej dobro uganil, kaj mu je storiti. Dejal je: „Bedakom se prav godi! Srečo naj izkuša tisti, ki zna plezati kakor jaz in ki razume puščavnika kakor jaz."

Mikec je vzel koso in šel na Gorjance. Ko je ugledal čudno drevo in nad njim belo meglico, je začel kositi. Kosil je noč in dan, dokler ni pokosil vse senožeti po dolini do breze in bele meglice. Sedemkrat je plezal na brezo, sedemkrat mu je spodrsnilo. Ker je padel vselej na mehko seno, si ni storil nič žalega; ali začelo ga je močno skrbeti, da utegne tudi njegov trud ostati prazen. Zdaj se domisli, da je izpolnil puščavnikov svet samo na pol. Koso je dobro rabil, tri svetnike pa zanemaril. Mikec je pokleknil in se priporočil svetnikom, ki varujejo Gorjance: sv. Eliji, sv. Miklavžu in sv. Jederti. Po molitvi je začel plezati osmikrat in dospel brez truda do zaželenega gnezda ptice Zlatopera. Ptica ga je počakala in si dala brez strahu izpuliti zlato pero.

Ves vesel je odšel Mikec domov. Od same sreče se mu je v glavi tako vrtelo, da ni vedel, kaj bi počel. V tej omotici mu še mar ni bilo, da bi se bil posvetoval najprej s pametjo. In kako je ukrenil nazadnje zgolj po svoji preprosti podgorski glavi, pa ni čudo, da je slabo pogodil. Šel je vpraševat učenjakov, kateri cesar je na svetu najbolj mogočen. Ko so mu povedali, je napisal do tistega cesarja prošnjo, naj mu da svojo hčer za ženo. Cesar se je silno začudil, a se ni mogel braniti. Poklical je hčer, ji razložil, kaj in kako in da mora biti Mikčeva. Cesarična se je hudo razjezila in zagrozila Mikcu, da se bo kesal. Pokorna očetovi zapovedi je odšla v Podgorje in se z njim poročila. Bila je grda kakor strah, nagajiva kakor škrat, obenem pa uboga kakor beračica, a vendar poželjiva dobrote in zapravljiva, ko da bi ji ne moglo nikoli zmanjkati.

Mikec je dobil po očetu dve kmetiji. Eno je pridržal sam, drugo je zaženil cesarični. Razsipnica je svoje zemljišče kmalu zadejala in jela zakopavati v dolg tudi njegovo. Take potrate se je Mikec ustrašil. Vzel je v roko zlato pero in napisal do cesarja drugo prošnjo, naj da hčeri cesarsko doto, da bo mogla živeti po svoji navadi imenitno in za svoje. Cesar mu je prošnjo precej uslišal in poslal hčeri več voz zlata in srebra in najlepših oblek toliko, da se je lahko vsak dan preoblekla, Cesarična je plačala svoje dolgove, ali Mikcu ni dala ne krajcarja. Zasmehovala in zasramovala ga je kar očitno. Sama se je vozila v dragoceni kočiji, on pa je moral capljati za njo peš. In ko je tekel ves upehan za kočijo, je vpila na vse strani: „Podgorski možje in fantje! Odkrivajte se! Ali ne vidite, da me spremlja moj mož, slavni Mikec, cesarjev zet?"

Ta sramota je pekla Mikca bolj kakor vse drugo. Spet je vzel zlato pero v roko in napisal do cesarja svojo tretjo in poslednjo prošnjo, naj vzame hčer nazaj. Cesar se je zasmejal in mu izpolnil iz srca rad tudi tretjo in poslednjo prošnjo. Bridko je Mikec žaloval po svoji lepi, tako brezumno zaženjeni in zapravljeni kmetiji, še veliko bolj pa se je veselil in Boga hvalil, da se je iznebil samopašne in grde cesarične.

Odslej ni zametoval v nobeni reči več svetov svoje dobre podgorske pameti. Živel je zadovoljno in srečno do smrti. Ker so mu sosedje preveč zabavljali in ga dražili s cesarično, je zapustil Podgorje in se preselil med Bele Kranjce, ki ga niso dosti poznali. Zlato pero je nesel s sabo in ga na vso moč skrbno varoval. Pokazal in dal ga je sinu šele v sivi starosti, ko mu je izročil gospodarstvo. Rekel mu je:

„Na, sin, tu ti dajem tvojo srečo ali nesrečo, tvojo čast ali sramoto, kakor si boš sam izvolil. Meni je prineslo nesrečo in sramoto, ker ga nisem znal rabiti. Bodi ti pametnejši od mene! Ne prosi z njim nikogar blaga in posvetne časti. Če hočeš poslušati svet svojega starega očeta, napiši prošnjo do našega cerkvenega poglavarja, rimskega papeža, naj bi bral zate sveto mašo, da te Bog razsvetli in ti podeli dar modrosti, s katerim ti bo lahko pridobiti večno zveličanje pa tudi časno blaginjo."

Sin je poslušal. Papež mu je drage volje izpolnil pobožno željo. Bog ga je obdaril potem s toliko modrostjo in pametjo, da si je prigospodaril veliko premoženje, po smrti pa je bil sprejet med svetnike. Tudi njegovi otroci in vnuki so sloveli zaradi velike poštenosti in bistroumnosti. Čudodelno pero je še zdaj shranjeno nekje v Beli Krajini in govorica trdi, da se rabi še zmerom prav marljivo in uspešno.

———

*

Mala Lily pride v trgovino in zahteva, da ji dajo ovratnik za njenega očeta.

„Kakšnega bi pa ata rad?" vpraša trgovec. „Morda takega, kot ga nosim jaz?"

„Ne, takega kot je vaš ne, temveč snažnega."

Iz lepe Koroške v Ameriko

(Nadaljevanje)

Na ladji smo imeli sicer dovolj družbe, zato skoraj bi pozabil omeniti zanimive spremljevalce, ki so ves čas zvesto sledili naši ladji. So to morski delfini, ki so se v skupinah poigravali okrog ladje, skakali iz vode in hlastali za kosi kruha in odpadki hrane, ki smo jim jih metali v vodo, kot da bi bili orjaški vodni kužki. Njihova igra v morskih valovih nam je nudila veliko zabave. Včasih se pa tudi zgodi, da se sredi širnega oceana pojavi iz vodovja kralj morja, orjaški kit, ki iz svojega nosa brizga vodo visoko v zrak, gotovo mnogo više kot vodomet pred celovškim gledališčem. Moja fotografska žilica mi tudi na gugajoči se ladji ni dala miru, toda zaman sem čakal z naperjenim aparatom, da bi zasačil kita pri njegovi najpriljubljenejši zabavi. Pravijo, da je kit tudi prebrisana žival. Jaz pa mislim, da je najbrže tudi sramežljiv in — v nasprotju s kralji med ljudmi — ne mara biti opazovan od radovednežev, med katerimi smo gotovo fotografi najbolj zvedavi. Tako se je vso pot izogibal ostre leče mojega fotografskega aparata.

Po 11-dnevni vožnji se je nekega jutra naša ladja zopet približala kopni zemlji. V jutranjem svitu so se pojavili v daljavi mogočni obrisi nebotičnikov New Yorka, drugega največjega mesta na svetu. Vse je drlo na krov, zdravi in bolni, da so le mogli hoditi, kajti nihče ni hotel zamuditi prvega srečanja z Novim svetom. Od daleč nas je pozdravljal mogočni kip Svobode, simbol nove dežele, v kateri bomo odslej živeli. Nebotičniki so pa v ozadju žareli, razsvetljeni od tisočerih luči in vzbujali v nas pravljični vtis, kot da smo pred vrati Obljubljene dežele.

Ladijski motorji so utihnili in naš prekooceanski orjak je pod vodstvom vlačilcev mirno zdrsel v newyorško pristanišče ter se usidral ob pomolu. Bilo je ob petih zjutraj.

Razdelil sem zajtrk med moje oskrbovance in potem, ko smo si vsi nekoliko dušo privezali, je vsak pobral svojo ročno prtljago ter se pripravil, da zapusti ladjo in zopet stopi na trdna tla kopne zemlje.

Okrog 8. ure je prišla na krov komisija glavnega urada NCWC ter nekaj državnih uradnikov. Slednji so znova pregledali vse naše papirje, nakar smo smeli zapustiti ladjo. Med izkrcavanjem pa je prišla na krov tudi skupina novinarjev iz uredništev raznih newyorških listov, z njimi pa še gruča mojih poklicnih kolegov — foto-reporterjev, ki so začeli bliskati s svojimi aparati, da je bilo veselje. Od vseh strani so nas posneli na svoje filmske trakove in večerni newyorški listi so še isti dan prinesli poročila s slikami o našem prihodu. Zgleda, da Amerikance najbolj zanimajo slike starcev in otrok, kajti teh je bilo največ po časopisih. Ima pač vsak človek svoj okus.

V pristanišču je že bila zbrana precejšnja skupina ljudi, ki so nas prijazno pozdravljali. Izkrcavanje je šlo hitro in gladko od rok. Vsi so nam pomagali, uradniki so bili ustrežljivi, celo cariniki so bili še kar uvidevni. Uslužbenci NCWC so stisnili vsakemu v roke zemljevid in vozno karto do njegovega namembnega kraja. Ladijski znanci smo segli eden drugemu v roke in se odpravili vsak v svojo smer po širni Ameriki. Nekateri so ostali kar v New Yorku, drugi smo pa odšli v Cleveland, San Francisco, Chicago, Los Angeles ali kam drugam, kot je že pač bilo določeno.

Tako sem se prigugal po morskih valovih v Ameriko, prihodnjič pa še kaj več o življenju v novi deželi in o domotožju po Koroški.

(Konec prihodnjič)

KULTURNA PRIREDITEV

o Svečah

Nismo še pozabili, kako smo se v pustu pri Adamu nasmejali, pa bi se, sicer pozno, radi zahvalili vsem tistim, ki so nam pripravili nekaj veselih uric: to je igralcem in režiserju.

Dne 24. februarja je domača farna mladina priredila veseloigro: Pričarani ženin. Večina igralcev in igralk je bila prvič na odru. Pa niso imeli prav nič strahu; kot da bi bile vloge zanje pisane, so igrali. Pred igro pa so nam zapeli naši študentje, ki so imeli tedaj semestralne počitnice. Tako je bila prireditev res nekaj prijetnega, vsi smo zadovoljni odhajali domov.

S „pričaranim ženinom" so postregli tudi smeha željnim Šentjancem in Šentjakobčanom. Saj je bilo to prvo gostovanje na kakem drugem odru in majhno povpračilo dolga. Mladina iz Št. Janža je namreč gostovala v Svečah s „Stricem v Toplicah". Šentjakobčani pa so po novem letu na našem odru uprizorili Meškov misterij o Henriku, gobavem vitezu.

Upamo, da nam bo naša farna mladina v kratkem spet pripravila kako odrsko presenečenje.

———

Zakaj so GONDOLE v Benetkah črne

Ta zgodba se je zgodila pred tisoč leti v Benetkah, a še danes jo gondolieri, čolnarji znamenitih beneških ladjic z visokim, umetno izrezljanim in nazaj zavihanim kljunom in krnom, pripovedujejo radovednim tujcem, ki pridejo v znamenito mesto z bajnimi palačami na kolih ob morski laguni.

Nekega dne, bilo je v pustnem času, je Veliki svet beneške republike sklenil, da priredi sijajen praznik gondol, kot ga še svet ni videl. Sedem najlepših gondol, ki jih bodo za to priložnost bogato okrasili, bo tekmovalo na Canal Grande, glavni „cesti", to je vodni poti Benetk, in sicer na progi od Fondaco dei Turchi, to je turškega tržišča, pa do kraja, kjer stoji danes palača Mazoni-Agaran. Gondola, ki bo prva prispela na cilj, bo dobila nagrado, ki jo bo določil sam mladi dož, državni poglavar Benetk.

Ko je bilo to tekmovanje razglašeno, so beneški meščani zavihali rokave, da čim lepše okrasijo svoje gondole. Eni so jih ovenčali z breskovimi cvetovi, drugi s pomladanskimi cveticami, tretji zopet s pisano svilo iz bogato založenih trgovskih hiš, nekateri so obesili nanje pisane lampijončke iz živobarvno prepletenega papirja, ki je prišel preko morja iz daljnje Japonske.

Toda takrat so živeli v Benetkah ne le bogataši, ampak tudi številni reveži. Lačni so posedali po mostovih in opazovali, kako so bogataši zapravljali denar za okrasitev bark. Nezadovoljstvo je spreletelo njihove vrste in o polnoči so se skrivaj sestali. Sklenili so, da bodo dali rejenim beneškim meščanom nauk, ki ga bodo pomnili, dokler se bodo v Benetkah palače ogledovale v zrcalu Velikega kanala.

Ko je napočilo jutro praznika so se množice ljudstva zgrnile ob obrežjih kanalov, da vidijo veličastni sprevod gondol, ko se bo na tribuni zbral Veliki svet republike z dožem na čelu. Toda, ko je ta trenutek prišel, so mislili, da ne smejo več verjeti lastnim očem! V počasni vožnji se niso bližale pisano in bogato okrašene gondole v svili, cvetju in lampijončkih, temveč s črnim terom namazane barke, ki so bile podobne mrtvaškemu sprevodu. Namesto v svilo oblečenih goldolieri-jev (čolnarjev) pa so trudno veslali berači z razcapanimi suknjiči in lačnimi, upadlimi obrazi. Bil je sprevod bede, ki se je bližal, ena sama nema tožba revščine... Brez glasu so mrki čolni pluli mimo. Ljudstvo je molčalo. Mladi dož je brez besede gledal turobni sprevod, ki je drsel mimo njega in izginil pod mostom Rialto...

Ko so kmalu na to prišle prave gondole, pisane, okrašene gondole, so se gledalci obrnili vstran in dož je odšel s svoje tribune nazaj v vladno palačo. V isti noči je podpisal dva zakona. Prvi je odrejal gotovo, visoko vsoto iz državne blagajne za podporo revežem, drugi pa je zapovedal, da morajo odslej biti v Benetkah vse gondole črne barve, v opomin poznim rodovom. In do današnjega dne so v Benetkah vse gondole črne.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

IVAN CANKAR:

Potepuh Marko in kralj Matjaž

(Nadaljevanje in konec)

Nič se niso razsrdili speči vojščaki, še ozrli se niso na Marka. Stopil je k mrkemu, belobradatemu, hudo oboroženemu starcu in se dotaknil njegove roke. Kakor od kamna je bila težka usnjena rokavica; v hrbet na roki je bila izdolbena globoka okrogla jamica, kaplja na kapljo je padala vanjo od črnega stropa.

„Zaspali so in se ne zbude nikoli več!" je vzdihnil Marko.

Stresel je za laket mladega, bahato oblečenega oprodo, ali kakor bi bil stresal kip iz kamna: trd in nepremičen, globoko v tla ukopan; vlaga ga je bila pokrila po obrazu, plašču in orožju s tenko, svetlo, kameneno plastjo; mlade ustnice, še zmerom polne, so se smehljale, oči pa so bile trdno zatisnjene.

„Kaj tudi ti, tudi ti si zaspal!" je vzkliknil Marko. „Tako mlad, pa spiš tisoč let in se ne zdramiš in te ni nič sram! Kako boš vodil konja svojemu gospodu, kralju Matjažu, kadar te pozove?"

Oprodove ustnice so se smehljale, zganile se niso.

S potrtim in žalostnim srcem se je napotil Marko dalje, beli luči naproti. Bližala se je bela luč, ali vzplamtela ni, svetila je mirno in dremotno, sveča ob grobu. Na vlažnih stenah ob vsem dolgem hodniku so viseli silni ščiti, dolgi meči, kopja in sulice; a na ščitih in mečih in kopjih svetla, mokra, kamenena plast, trda skorja, tanka kakor svetloba.

Odprla se je pred njegovimi očmi velika dvorana; visoka in široka kakor cerkev. Marko je bil v dvorani; od stropa je visela svetilka, svetila je z mirnim, belim, mrtvim plamenom; plamen sam je bil okamenel. Ob stenah so stali vojščaki v dolgih vrstah, opirali so se ob dolge meče, klonili so glave globoko na prsi; tiho so stali, polzaprte oči so strmele v tla, osorni in temni so bili obrazi, dolge rdeče rane so se poznale na čelu, na rjavih licih.

Sredi dvorane je stala široka kamenita miza na oblem, gladkem kamnu. Za mizo je sedel kralj Matjaž sam na visokem prestolu. Komolce je opiral na mizo, z glavo v dlaneh; dolge, sive trepalnice so ležale na licih, siva brada se je vila okoli mize; na glavi je imel čepico z dolgim peresom. Ob prestolu je slonelo dvoje oprod; gologlava sta bila in rdeče oblečena, svetli lasje so padali na ramena v lepih kodrih; spala sta.

Marko je stal pred kraljem; priklonil se je bil globoko, klobuk je držal z obema rokama, kolena so se mu tresla od spoštovanja in ponižnosti.

„Ne zameri mi, kralj Matjaž, odrešenik, da te motim v prijetnem spanju. Našel sem k tebi, ker mi je bil Bog sam pokazal pot. O kralj Matjaž, odrešenik, prišel sem k tebi, ker je hudo na svetu. Kmet, tvoj zvesti hlapec, je velik siromak; davki, povodnji, suša, toča in druge nadloge leže težko na njem in mu ne dajo dihati; še Bog se mu je skoro izneveril. Ni ga srca, ki bi v teh bridkih in žalostnih časih ne zahrepenelo po tebi in tvojem kraljevanju. Vstani, o kralj Matjaž, in izpolni obljubo, ki si jo bil storil, ali pa vsaj povej, kdaj napoči tvoja ura, zato da se vrnem in oznanim evangelij!"

Tako je govoril Marko, kralj Matjaž pa je molčal in se ni ganil; molčala sta oproda in se nista ganila in vojščaki so stali ob zidu v dolgih vrstah in molčali.

Hudo se je prestrašil Marko in srce mu je oledenelo.

„Kralj Matjaž, odrešenik, izpregovori!" je zaklical z žalostnim glasom in poklekni! sredi dvorane.

„Kaj bo z nami, o kralj Matjaž, če se ne zdramiš nikoli več? Osirotelo bi naše srce, pusto bi bilo kakor polje brez dežja in sonca. Ti si naša hrana, tolažba in upanje. Pomisli, kralj Matjaž, kaj bi bilo, če bi Bog umrl? Tako zaupamo nate in se tolažimo v teh bridkih časih ob misli nate. Ne zavrzi naše vere! Kralj Matjaž, saj si že dolgo spal. že tisoč let; kaj ne bi malo pogledal, kako sonce sije? Lepo je zunaj, tukaj pa je zadehlo in trohnobno. Izpregovori, kralj Matjaž, odrešenik!"

Marko je prosil, a kralj Matjaž je molčal, dolge trepalnice so ležale na licih in se niso ganile, tudi košati sivi brki niso trepetali.

Silna groza je prešinila Markovo srce.

„Umrl je!"

Vzdignil se je, kolena so se mu šibila, plah, omahujoč se je približal mizi, dotaknil se je bele roke kralja Matjaža, dotaknil se je sive brade. Kamen, ki je kapal od stropa, je bil ovil s tenko, svetlo svileno haljo mizo, kraljev obraz, bele roke in brado in tudi obadva rdeče oblečena svetlolasa oproda. Takrat je opazil Marko velikega črnega vrana, ki je sedel na kraljevi rami; tudi vranovo perje se je svetilo, oblečeno v kamen.

„Umrl!" je vzkliknil Marko in se zgrudil na kolena.

„Ljudje božji, umrite: umrl je kralj Matjaž!"

In padel je na obraz.

Ihteč, objokan se je zdramil Marko.

POSEBEN PEKEL

za komunistične funkcionarje

Hudiči in peklenščki vseh vrst in položajev so potegnili rep med noge in pobesili ušesa. Na kratko povedano, šlo se je za naslednje: Lucifer, nekdanji knez pekla, sedaj pa direktor Peklenskega kombinata, je na zadnjem zborovanju silovito divjal.

„Gospodje" je grmel z donečim glasom, „ali hočete to zanikrno štacuno imenovati pekel? Ali še niste nikdar ničesar slišali o uvajanju modernih delovnih metod? Naravnost ogabno je gledati, kako vi ravnate s pogubljenimi dušami! Kot pred tisoč leti! Človeštvo se je spremenilo, vi ste pa ostali pri postopkih za izvršitev kazni, ki segajo v kameno dobo predpotopnega časa! Niti ščepca psihologije, nobenega niansiranja in razlikovanja duš! Študirajte Freuda, berite Pavlova, gospodje!

V zadnjih letih prihaja velik dotok duš, ki so zagrešile zločine povsem nove vrste. Pomislite na frazarje, kilometrske čvekače, prežvekovalce citatov, transparentaše, lepakarje, rožnorečnike, poniglave prilizovalce, agitatorje, neskončne govornike, skladatelje tralalajskih melodij, ki ubijajo živce, kulturne funkcionarje in tako dalje!

In kako pa vi z njimi ravnate? Kratkomalo, mečete jih v isti kotel s staromodnimi grešniki. Ali resno mislite, da tem že po naravi trdokožnim tipom praženje sploh do živega pride? In da zanje sploh pomeni kazen?"

Najbolj izkušeni peklenščki so se sestali na znanstveno konferenco. Žal brez posebnega uspeha, kajti tudi najbolj peklenski peklenščki si niso mogli izmisliti nobenega sredstva, ki bi predstavljalo pravično kazen za tiste duše, ki so v zemskem življenju svojim soljudem spremenili svet v pravi pekel. Tri dneve je trajalo zasedanje. Razen vsakokratnega diskusijskega govornika je vsak ubog hudič globoko spal in smrčal.

In takrat se je zgodilo. Zoros, mlad hudič, ki so ga komaj poznali — jedva so mu bili zrasli rogovi — je nenadoma zagnal presunljiv krik, da je vsakogar spreletelo do kosti. Njegov repek je razburjeno nihal sem in tja in vpil je s predirljivim glasom:

„Tovariši, zdi se mi, da sem našel način, kako priučimo dostojnosti omenjeno zvrst prokletih duš. Pred mnogimi stoletji je bil izvršen poskus kaznovanja duš po njihovih posebnostih. Naložili so vsaki istovrstno kazen, kot so bile njene pregrehe na zemlji. Ustvarimo torej sedaj za to vrsto pogubljenih duš, ki so v življenju bili poklicni mučilci svojega bližnjega, pekel posebne vrste. Orjaški prostor, ki ga prepletajo velikanski propagandni napisi. Povsod postavimo velike stolpe s krepkimi zvočniki, ki bodo neprenehoma bruhali iz sebe dolgočasne komentarje, sladkobno solzljivo muziko ter bodrilne popevke. Pohištvo tega prostora se naj sestoji samo iz z zastavami okrašenih govorniških odrov. Vsak stanovalec mora osem ur na dan govoriti. Povrh tega mora vsak večer izvajati samokritiko. Kot dodatno nedeljsko zaposlitev pa je treba dodeliti vsakomur po sedem kilogramov obveznega čtiva na teden."

Polagoma je tudi najbolj bedasti hudič doumel genialnost tega načrta. Peklenska zalega je tulila in divjala od veselja. Napredovanja, povišanja plač, odlikovanja so bila skorajda zagotovljena! Takoj je bila ustanovljena posebna komisija. Investicijska sredstva so bila odobrena, vsi plani so bili s sedmimi podpisi potrjeni, kajti v peklu vlada vzoren red na vseh področjih; to namreč je vprav bistvena lastnost te ustanove.

Ko je bil projekt izveden in izročen v poskusno delovanje, je celo najbolj zakrknjene hudiče zona spreletavala, od krivega hrbta pa do zadnjega vretenca repa. Mora biti res nekaj strašnega, biti tam notri zaprt za večne čase.

Na te muke obsojene duše so potegnili iz kotlov in jih odvedli v novo bivališče. Že po nekaj minutah je zadonelo ostudno lajanje zvočnikov, brezkončno brbljanje poročajočih in agitirajočih duš, podkrepljeno s spremljavo brumnih popevčic, ki so nenehoma pozivale na pohod v svetlo bodočnost.

Hudiči so si, vsi iz sebe, tiščali z obema rokama ušesa in so v jatah navalili na peklensko apoteko, da si kupijo vato in obliž. Popoldne je bil slovesen ogled po samem Luciferju. Vsi hudiči so se postavili v špalir. Ko so se pred njim odprla vrata, se je prestrašen zamajal in za trenutek ustavil, potem pa je pogumno vstopil. Dolgo časa je ostal v tem strašnem peklu. Ko se je povrnil, je bil siv kot pepel v obraz, kolena so se mu tresla, da se je moral usesti.

„Ampak tovariš direktor," je dejal po rangu najstarejši Višji hudič, „kaj vam pa je? Ali ste bolni? Pa nemara nismo tega novega pekla po vašem mnenju nekoliko preveč strašno izvedli?"

Lucifer je trudno odkimal. „To je nekaj strašnega," je zastokal. „Ti tiči so se mi za vse skupaj lepo zahvalili. Mislijo, da so v nebesih!"

(Iz humorističnega lista „Eulenspiegel")

*

Gorski nirvanij

Tihotne grape sanjarije
vzpenjajo na mične griče se,
tišina gozda mi zakrije
hišo, kamor vabi me dekle.

Kipijo v blago mi sinjino
pota, hribi, čvrsti bori,
uho mi vabijo v višino
ptic nevidni tožni zbori!

Po stezah, gričih in kotlinah
vidim sled nekdanjih let,
ko se mi v prvih bolečinah
stožil je veliki svet!

Srce želelo dlje je dlje
v trajinstveno še daljavo
ter upalo, da tam bo le
mirno, srečno, mlado, zdravo . .

Izgubil sem pač že pogled
skromne in nedolžne duše,
zato sem sred tostranskih bed
poln vseh dvomov žgoče suše.

Valentin Polanšek

F. GRIVŠKI: 16

Vozniki POVEST

Dekletom je zastal glas in oči so jim obvisele na novem, zastavnem pevcu. Fantje so se suvali s komolci in molče opazovali uglajeni nastop Gregorjevega hlapca.

„Kakšen glas?" je vprašal organist. Premaknil si je naočnike na nos in se obrnil k došlecu.

„Tenor!" je dejal pa še pripomnil, da že dalj časa ni pel.

Organist je ponudil Nikotu note in pozval: „Tenor naj poje!" Pet moških se je stisnilo v kopico. Organist je pritiskal na tipke in spremljal. Ko je prišel na višji glas, so pevci hrkali, Niko pa je vzdignil pesem visoko z lahkim in mehkim glasom. Dekleta so se spogledala in se ozrla v Tilko, ki je zardela kot mak.

„Dobro!" je pohvalil organist. Njegov razbrazdani obraz je zasijal. Pevci so molčali in nič jim ni bilo po volji, da je tujec novinec odnesel pohvalo, kakršne ni organist nikoli dal njim, domačinom in starim preizkušenim pevcem. Z druge strani jim je pa laskalo, da se bodo lahko z novim glasom postavili.

„Bas!" je zastavil pevovodja.

„Kje pa je spet Petrov Janez!"

„Zunaj pred vrati kadi!" je odgovoril brkat možak.

„Pokličite ga!"

„Pravi, da ne bo pel. Menda je prehlajen!" so javili pevci .

„Sinoči je imel predolgo pevsko vajo pri Ludviku!" je pikro pripomnil organist. Pevci so se namuzali.

Bas je udarjal brez Janeza. Povzeli so pesem vsi glasovi. Vstopili so se v krog in zapeli brez harmonija. Pesem se je zlila v prijetno melodijo in zaključila z močnim odpevom:

Kronaj jo, kronaj večni Bog
Oče in Sin in Sveti Duh.

Nad vsemi glasovi je mehko plaval tenor. Organist je pobral note, zabičal točnost in ugasil luč.

Zunaj je sijala vedra mesečina. Pevci so se razgubili po ozkih ulicah. Za vasjo je spremljal Tilko hlapec Niko. Po travnikih so cvrčali murni, na bilke je padala rosa. Oba sta molčala in stopala vštric po mehki stezi. Jasne zvezde so se smejale na nebu in živordeča luna je bdela nad njima kot pastirica nad belimi ovčkami. Obema je bilo tako mehko pri srcu, pa sta skrivala svoje misli in zavila v reber.

„Kaj pa Janez?" je zastavil Niko. Dekle se je zdramilo iz sanj in ravnodušno dajelo: „Našobil se je! Ga bo že minulo!" In spet sta molče predla vsak svoje misli. Oba sta pa čutila, da je nocojšnja vaja zabila oster klin med preteklostjo in bodočnostjo. Fant si je očital, da je nevede zasejal mržnjo med pevci in razdrl ustaljeno prijateljstvo med sosedi. Bil je hlapec pri hiši, ki mu je dobrotno odprla vrata in rezala kruh. Pri konjih in pri biču naj bi ostal! V tajni misli je sklenil, da ne pojde več k vajam. Samo veselje do petja in naklonjenost do gospodarjeve hčerke sta ga omamila. Res ni bilo primerno, da se je skušal povzpeti tako visoko on, ki ima ležišče v svislih in vse premoženje v majhni leseni skrinji.

„Tilka!" je polglasno začel trgati iz sebe. „Ne bo me več k pevskim vajam!"

„Zakaj?" ga je naglo prestregla."

„Ne bil bi rad nikomur v napotje."

„Komu pa?" je zaustavila in obstala.

„Kaj bi ti razlagal! Sama dobro veš, komu!"

Prijela ga je za roko. Pogledala mu je globoko v oči. Niko se je zdrznil. Najrajši bi spustil to trepetajočo roko, skočil na brežino in zdirjal čez njivo. Še močneje mu je stisnila roko in sunkoma metala besedo za besedo: „Vem, Niko! Janez nama je napoti. Kar lepo se mu bova ognila in šla naprej. Lepa je najina pot. Več zvezd je na njej kot na rimski cesti. Janez je oblak: meglen in mračen. Razpršila ga bova. Ne zameri! Viharen je že od otroških let. Cesta ga je napravila trdega in prašnega."

„In mene? Saj voziva oba po isti cesti, on kot gospodarjev sin, jaz pa kot hlapec!"

Zasmejala se je in stresla z glavo. Še drugo roko mu je ujela. „Tebe cesta ni umazala! Mehak si in boli te, da si hlapec. Prav! Jaz sem pa dekla. Oba bova služila istemu gospodarju. In ta gospodar bo ljubezen. Hočeš?"

Objel jo je. Za grmom na klancu se je premahnila senca. Pognala se je skozi grm in obstala na ovinku. Dekle se je sunkoma izvilo iz objema.

„Kdo je?" je zaklical Niko. Glas se je razgubil v tišini. Senca je ostala nepremična. Pognal se je po poti, dekle je ostalo. Pod grmovjem je čakal Janez. V rokah je nosil bičevnik. Luna je metala sence na njegov mrki obraz.

„Kaj iščeš?" je razburjeno vprašal Niko.

(Dalje prihodnjič)

Kako je tobak prišel k Indijancem

Pred mnogimi leti je živel v kanadskih gozdovih mož z ženo in tremi otroki. Otroci so postajali vsak dan večji in lepši. Toda ko so bili stari dvanajst let, je prišla strašna kuga v deželo in pobrala mater. Tudi otroci so pomrli kmalu za njo. Tako je mož s svojo bolečino ostal sam na svetu. Plakal je za svojo ženo in za svojimi otroki in še sam bi bil najraje umrl. Končno pa se je le potolažil in sklenil, da bo odslej pomagal drugim k sreči. Pridno in težko je delal, pomagal je vsem bolnim in slabotnim ljudem svojega rodu. Vsi so ga odtlej imenovali le „Stari očka". Doživel je visoko starost. Nekega dne, ko je sedel sam ob jezeru, je priletela iz sinjih gora jata belih ptic in krakajoč krožila nad drevjem. Ljudje, ki takih ptičev še nikdar niso videli, so se zelo prestrašili. Nenadoma je eden izmed ptičev, v čigar prsih je tičala ostra puščica, padel na tla. Nihče ni videl, da bi bil kdo izstrelil to puščico. Padli ptič je ležal na tleh in ostali ptiči so krakajoč nekajkrat nizko krožili okrog njega, potem pa so se zopet dvignili v višino in odleteli nazaj v sinje gore. Ranjenega ptiča so pa pustili pri ljudeh.

Samo stari mož ni bil tako prestrašen kot vsi drugi. Dejal je: „Pojdem k ranjenemu ptiču, morda mu lahko pomagam." Ljudje so pa zagnali vik: „Ne bližaj se mu, stari oče, tuji ptič ti utegne kaj žalega storiti! Morda je začaran, saj je prišel iz sinjih gora!"

„Meni ne more ničesar žalega prizadejati", je odvrnil starec; „kaj pa bi bilo takega, ako jaz umrjem?" in je odšel k ptiču.

Ko se je približal živali, so iz neba siknili navzdol svetli plameni. Videl je, kako je v njih ptič zgorel in ni od njega ostalo ničesar drugega kot kupček belega pepela. Ko je s palico pobrskal po pepelu, je odkril v njem velik kos žarečega premoga. Zastrmel je vanj, toda v tem trenutku je tudi kos premoga izginil. Na njegovem mestu pa je stal človeček, škrat.

„Dober dan, stari očka!" je spregovoril.

Starec se je začudil: „Kdo pa si?"

„Prihajam iz sinjih gora," je odgovoril palček, „poslali so me k tebi, da ti izročim poseben dar. Star si in samcat. Storil si veliko dobrega. Prinesel sem ti nekaj, kar ti bo olajšalo dneve tvoje starosti." Dal je staremu možu prgišče semen in mu naročil: „Vsadi jih tukaj!"

Starec je to takoj storil in kmalu je bila njiva polna tobakovih rastlin. Nato je palček dal možu pipo: „Zavij liste in jih kadi. To je tobak, ki ti bo krajšal čas. Kadar bo iz njega vstajal dim, boš, sedeč sam v večernem mraku, videl tiste, ki jih ljubiš."

„Srčno sem ti hvaležen," je rekel stari mož.

„Nauči še druge može tvojega rodu kajenje tobaka, da boste vaše dneve prijetneje preživljali." Izgovorivši te besede je škrat izginil brez sledu v daljavi proti sinjim goram in nihče ga ni nikdar več videl v vasi.

Tako je prišel tobak k Indijancem v kanadskih gozdovih.

ZA DOBRO VOLJO

Abraham a Santa Clara je govoril vpričo dvornih dam. In je dejal: „Vse dvorne dame niso vredne, da bi jih pes povohal." Seveda je nastalo splošno razburjenje med damami. In so se pritožile pri vladarju. Izposlovale so, da mora pridigar naslednjo nedeljo svojo izjavo preklicati.

Res je naslednjo nedeljo Abraham prišel na prižnico in začel: „Prejšnjo nedeljo sem izjavil, da vse dvorne dame niso vredne, da bi jih pes povohal. Dobil sem naročilo, naj to izjavo prekličem. Tako sedajle res preklicujem svojo nekdanjo izjavo in popravljam: „Vse dvorne dame so vredne, da bi jih pes povohal."

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 8. 4.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Slovenske pesmi in glasba. — 18.45 Za našo vas: B. Singer: Naša vas in živinoreja. — TOREK, 9. 4.: 14.00 Poročila, objave. — Mi smo pri Dravci doma... Pojejo koroški ansambli. — SREDA, 10. 4.: 14.00 Poročila, objave. — Iz domačih gajev: Na obisku v gospodarski šoli v Tinjah. 18.45 Za ženo in družino. — ČETRTEK, 11. 4.: 14.00 Poročila, objave. — Za naše malčke: K. Andersen: Grdi mali raček. — PETEK, 12. 4.: 14.00 Poročila, objave. — Trdi orehi. 18.45 Okno v svet. — SOBOTA, 13. 4.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. 18.10 Po dolinah in planinah naša pesem se glasi. — NEDELJA, 14. 4.: 7.20 Duhovni nagovor. 7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo.

URADNA OBJAVA

Zvezni zakon, s katerim sta bila spremenjena zakon o davkih na dohodke iz leta 1953 ter zakon o dokladah iz leta 1946, predvideva glede davka na dohodke (dohodnino — Einkommensteuer) naslednje:

a) delojemalcem (uslužbencem), ki namesto javnih prometnih sredstev za vožnje med svojim delovnim mestom in stanovanjem uporabljajo lastno motorno vozilo, bodo zaradi tega povečani stroški pavšalno upoštevani kot izdatki za povečanje poslovnega prometa (Werbungskosten).

b) Osebam, ki si nanovo ustanovijo lastno gospodinjstvo, bodo izdatke za nabavo za življenje potrebne oprave in uporabnih predmetov, v dobi petih let in največ do 2496 šil. letno v polni meri upoštevali pri odmeri davka.

Ta zvezni zakon bo stopil v veljavo proti koncu aprila 1957. V smislu gornjih izvajanj prihajajo v poštev za te davčne olajšave samo stroški za nabavke, ki so bile izvršene potem, ko novi zakon stopi v veljavo.

Javnost bo pravočasno obveščena o obliki in načinu uveljavljanja v tem zveznem zakonu predvidenih olajšav. Tozadevna vprašanja na davčne urade (Finanzämter) in deželno finančno direkcijo so zategadelj brez smisla.

ZAHVALA

Ob bridki izgubi dragega našega očeta in starega očeta, gospoda

Franca Mayer

izrekam toplo zahvalo v imenu vseh sorodnikov vsem, ki so rajnemu v času njegove bolezni bili ob strani in ki so očeta spremili na njegovi zadnji poti. Iskreno se zahvaljujem preč. g. župniku A. Kariclju za njegove obiske in za globoke besede ob grobu, nadalje g. zborn. svetniku Janku Janežiču za poslovilni govor kakor tudi pevcem, zastopstvu občine in posojilnice, gasilcem in vsem znancem za njihovo zadnje spremstvo.

Ohranite rajnega očeta z nami vred v lepem spominu in molitvi!

Za sorodstvo:

KAREL MAYER, pd. Jopej,
Bistrica, Št. Jakob v Rožu

STANDARD
MODELI 1957
Kljub novi in lepši izdelavi zmanjšane cene!
PRISPELI!
FAMILY TEN . . . S 36.800.-
SUPER TEN . . . . S 38.200.-
33 PS, 6-7 l. /100 km
JOSEF SINTSCHNIG Celovec-Klagenfurt Südbahngürtel 8

Za Veliko noč kupite blago in perilo PRI L. MAURER KLAGENFURT, Alter Platz 35

Moderna oblačila za motorno kolo proti prahu in dežju v največji izbiri pri WINKLER KLAGENFURT, Pernhartgasse 10 (Tudi na obroke)

Cirkus KRONE išče za takojšnje sodelovanje šoferje, obrtnike in nekvalificirane delavce. Interesenti se naj takoj javijo pri Delavskemu uradu v Celovcu in Beljaku. Podrobnejša pojasnila daje tiskovni šef Cirkusa KRONE v prostorih Delavskega urada v Celovcu

MALI OGLASI
VSAKA BESEDA STANE 1.10 S (IN 10% DAVKA)
Poudarjene besede in take z več kot 15 črkami stanejo 2.20 šil (in 10% davka). — Naročilo malih oglasov naslovite na upravo „Našega tednika", kjer mora biti najkasneje do vsakega ponedeljka zvečer. Oglas morete naročiti tudi telefonsko (Celovec št. 43-58).

Rdeče in belo vino
Naravno, pristno, ognjevito, močno, liter 9 šil. Poskusno dobavlja 5 do 10 litrov ALOIS CARRARA, Weinversand, Graz-Wetzelsdorf.

POROKA
Za vsako nevesto primerne okraske za glavo, novosti v nevestinih pajčolanih, mirte, za camarje, velika izbira v strokovni trgovini „PRINZESS", Klagenfurt, Alter Platz 34.

SADNA DREVESCA
Najboljša sadna drevesca ima drevesnica ing. MARKO POLZER pd. Lazar, p. St. Veit in Jauntal.

Izplača se, da kupite skoraj nove, dobro ohranjene, toda malo nošene moške obleke, kakor posamezne jopiče, hlače itd. pri KARL VIDIC Klagenfurt, Priesterhausgasse 18

Za pomlad kupite blago in perilo dobro in po nizki ceni pri STOFFSCHWEMME, Klagenfurt.

Pomladanske obleke za dame, gospode in otroke priporoča po ugodnih cenah WALCHER Klagenfurt, 10.-Oktoberstr. 2
Lastna krojačnica po meri

LODRON
Strokovna trgovina za vaš dom
Beljak — Villach, Lederergasse 12
Prešite odeje (kovtri) — modroci — posteljno perje — inleti — posteljno blago — flanelaste rjuhe — blago za pregrinjala in pohištvo — preproge in tekači — podloge za tla. — Kvalitetno in poceni

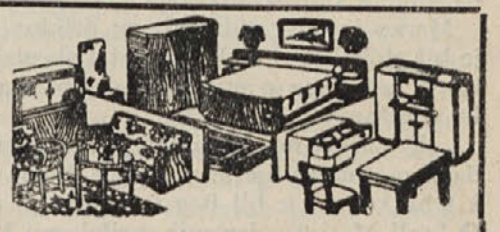
4 Vorteile:
1. Riesenauswahl - über 100 Ausstattungen
2. Die besten und billigsten Möbel Österreichs. Hartholzschlafzimmer von S 4000
3. Ratenzahlung ohne Aufschlag, ohne Zinsen
4. Zustellung frei Haus mit eigenem Spezialauto
GRÖSSTE AUSWAHL IN: Polstermöbeln, Teppichen, Matratzen; Vorhangstoffe zu sehr mäßigen Preisen
„DAS HAUS DER GUTEN MÖBEL"
KARL STADLER
KLAGENFURT / THEATERGASSE 4
SW-MÖBEL-VERKAUFSSTELLE
Beratung durch eigenen Architekten!

Mädchenkleider Knabenanzüge von 1 bis 16 Jahren
KAUFHAUS DER KINDER Puppendoktor Klagenfurt Obstplatz

KAUFT SCHUHE BEI Grohar

HIŠO
podkleteno, z dvema stanovanjema, v surovem stanju (Rohbau), z lepim sadnim vrtom, v Beljaku ugodno prodam. Naslov v upravi lista pod značko „Dom".

Gumijasti in dežni plašči
plašči iz balonske svile in plašči za motoristе najceneje v strokovni trgovini V. Tarmann Klagenfurt, Völkermarkter Strasse 16.

Oglašuj v našem listu!

Lepa velikonočna darila kot radio-aparate, likalnike, lustre ter vsakovrstne električne predmete nudi ugodno
Ernst Schneider

Beljak-Villach, Bahnhofstraße

Črke za portal pri Jenoch, Tudi Neon-razsvetljava. Klagenfurt, Herrengasse 14

ZA VELIKO NOČ VAM NUDI V NAJVEČJI IZBIRI
preproge, pregrinjala, blago za pohištvo, namizno in posteljno perilo najceneje v Teppichhaus
RADLMAYR
BELJAK-VILLACH — POSTGASSE

List izhaja vsak četrtek. — Naroča se pod naslovom: „Naš tedenik—Kronika", Celovec, Viktringer Ring 26. — Naročnina mesečno 5 šil., za inozemstvo 5 dolarjev letno. Odpoved en mesec naprej. — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Janko Janežič, Leše pri Št. Jakobu. — Tiskarna Družbe sv. Mohorja, Celovec, Viktringer Ring 26. — Tel. štev. uredništva in uprave 43-58.